

Штаби у вогні

Українські військові знищили два командні пункти окупантів і продовжують стримувати ворога по всій лінії фронту
» стор. 2

Стратегічний продукт

Полтавські підприємці торгують найдорожчим салом в Україні
» стор. 8—9

Відчуй весняний аромат

Добірка запашних страв із сезонних продуктів
» стор. 11

Україна молода

Середа, 17 квітня 2024 року

№16 (5980)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 38,573 грн
1 € = 42,161 грн

Розмінування «по-чорному»

Сапери без ліцензій працюють швидко, беруть недорого, але жодних гарантій не дають
» стор. 2

Незважаючи на державні субсидії, багатьом фермерам розмінування влітає в копійчку.
Фото з сайту texty.org.ua.

Ігор Клименко
міністр внутрішніх справ України

«Через повномасштабне вторгнення росії станом на зараз приблизно 25% території України забруднені мінами та вибухонебезпечними предметами».

■ НА ФРОНТІ

Штаби у вогні

Українські військові знищили два командні пункти окупантів і продовжують стримувати ворога по всій лінії фронту

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Занепокоєність західної спільноти пожежами на рашистських НПЗ змусила українських захисників перенаправити свій гнів на іншу ціль. У перші дні тижня один за одним злетіли у повітря одразу два командні пункти кацапів. І якщо врахувати ту обставину, що москалі в атаку без вказівки згори не ходять, результат обстрілу може мати позитивні наслідки.

Як повідомили кримські партизани військово-патріотичного руху «Атеш», щось вогняне і гаряче у вівторок накрило будівлю, де дислокується частина 810-ї окремої бригади морської піхоти рф у Севастополі. Причому вибухівка знесла другий поверх. Це дозволяє припустити, що неабияк постраждав командний пункт разом з високопоставленими рашистськими офіцерами. Повітряна тривога тривала дві години. Загарбники влаштували димову завесу і підняли в небо свої літаки, аби уникнути можливих ударів по аеродромах.

А днем раніше ЗСУ потужно вдарили по пункту управління росіян в окупованому Луганську. «Ми знаємо, що наші Повітряні сили отримали від наших партнерів ракети SCALP та Storm Shadow, які зараз ефективно застосовуються, — повідомив в ефірі телемарафону речник Повітряних сил ЗСУ Ілля Євлаш. — У тому числі ви могли бачити одну з блискучих тонких операцій, коли наші пілоти вразили пункт управління на Луганщині». Речник додав, що було ліквідовано особовий склад та техніку противника. Британські ракети він назвав «довгою рукою» для враження ворожих об'єктів на тимчасово окупованій території».

Тим часом у кремлівських маніяків наближається чергове победобесіє, тому своїм оркам вони поставили завдання окупувати Часів Яр до 9 травня. За словами головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського, рашисти намагаються прорвати оборону наших бійців західніше Бахмута, аби розчистити собі шлях до міста. Задля досягнення цієї мети вони використовують чисельну перевагу та різноманітні мотиваційні чинники, серед яких — розстріли. «Реалізації планів противника заважає героїчна оборона наших бригад, які буквально вгризлися в землю, стримуючи щоденні атаки ворога, — сказав пан Сирський. — Окремі групи піхоти противника вийшли до мікрорайону «Новий», але були знищені ударами FPV-камікадзе та вогнем артилерії». Головом додав, що українські сили зміцнили оборону на цьому напрямку. Зокрема, посладили бригади боеприпасами, дронами, засобами РЕБ.

Водночас окупанти щодня намагаються штурмувати позиції Сил оборони на Новопавлівському напрямку з активним використанням бронемашин. Наші бійці дають їм гідну відповідь. За даними пресофіцера 79-ї окремої десантно-штурмової бригади Ярослава Чепурного, з початку квітня ЗСУ знищили та пошкодили тут понад пів сотні одиниць ворожої техніки. Причому танки горять ще на підході до українських позицій.

На Херсонському напрямку ворог намагається вибити підрозділи ЗСУ з плацдармів на лівобережжі Дніпра. Але, за даними Генштабу, наші воїни продовжують множити військові втрати окупантів, виснажуючи їхні сили. ■

■ ОГОЛОШЕННЯ

09.03.2024 року в Голосіївському парку був втрачений військовий квиток курсанта Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка на ім'я Гриньов Владислав Вячеславович. Якщо хтось знайшов, прохання, будь ласка, повернути за винагороду. Конт. тел. +380960856466.

■ ОГОЛОШЕННЯ

Втрачений атестат КВ 27606380 від 23.06.2005 року, виданий СЗШ II-III ступенів №319 м. Києва на ім'я Крачук Олександр Валерійович, вважати недійсним.

■ НЕБЕЗПЕКА

Розмінування «по-чорному»

Сапери без ліцензій працюють швидко, беруть недорого, але жодних гарантій не дають

Наталія НАПАДОВСЬКА

Лише на третьому році війни уряд затвердив порядок компенсації витрат фермерам за гуманітарне розмінування сільськогосподарських земель. Відповідну постанову, розроблену Міністерством економіки, Кабінет Міністрів України ухвалив на засіданні в березні. Це дасть змогу фермерам уже цієї весни укласти контракти як з державними, так і з приватними операторами протимінної діяльності та отримувати компенсацію з державного бюджету. Але чому таке рішення було ухвалено лише на третьому році війни? І чому, наприклад, правобережну частину Херсонської області, яку вдалося деокупувати восени 2022-го, планують розмінувати до кінця 2025 року, про що заявив голова Херсонської ОВА Олександр Прокудін?

5 квітня очільник МВС Ігор Клименко заявив, що через повномасштабне вторгнення росії станом на зараз приблизно 25% території України забруднені мінами та вибухонебезпечними предметами. Раніше повідомляли, що в Україні внаслідок великої війни заміновано 30% території країни, за площею це відповідає двом територіям Австрії. У МВС і ДСНС прогнозують, що на повне розмінування земель може піти до десяти років.

У Херсонській та Харківській областях росіяни під час відступу залишили міни поля не тільки для захисту своїх позицій, а й для підризу українського сільського господарства. Російська ракетна система, відома як «землеробство або сільське господарство», кидає міни на відстань до 15 км від пускової установки.

Сільське господарство є основою економіки України: 2021 року експорт сільськогосподарської продукції досяг 27,7 млрд доларів, що становить понад 40% від загальної обсягу експорту. Але, за даними NASA, 7,5% сільськогосподарських угідь України не використовуються після повномасштабного вторгнення рф. Щодо людських жертв, то 170 фермерів стали жертвами вибухових пристроїв, а це майже 20% загиблих від наземних мін цивільних осіб, каже полковник Євген Зубаревський, начальник відділу статистики Управління протимінної діяльності Міністерства оборони.

Коли почалося повномасштабне російське вторгнення, лише чотирьох приватним фірмам було дозволено проводити операції з розмінування в Україні, крім армії та державних органів (лише в Міноборони діють 369 груп розмінування. — Авт.). Сьогодні ця цифра становить 29, а ще 19 перебувають у процесі отримання ліцензій.

Бізнесу, який може заробляти на розмінуванні, дали добро. Сапери переважані, а належне розмінування проводиться складно та дорого: гуманітарне розмінування коштує \$3-5 за кв.м, проте тільки воно дає повну гарантію безпеки (крім того, є оперативне, бойове та воєнне).

Саме після гуманітарного розмінування територія вже точно стає безпечною. Його етапи: сапери ще не заходять на поле, а обстежують

Розмінування України — один із найбільших викликів, який залишиться з нами на роки після перемоги.
Фото з сайту texty.org.ua.

ділянку, збирають прямі докази, опитують бенефіціарів та визначають статус ділянки. Сформують документ, його верифікує Центр протимінної діяльності, і потім він потрапляє в міжнародну систему. Далі — технічне обстеження. Сапери з металодетекторами виявляють небезпечні предмети, складають звіт, і вже тільки потім проводять очищення території — механічне, ручне тощо. Звіт подають поетапно. Наприкінці приїжджає державна інспекція, яка перевіряє якість роботи. Якщо все добре, то відбувається передача земель.

Розцінки в ліцензованих приватних фірм із розмінування зашкалюють: за один гектар, наприклад, механічного розмінування доведеться заплатити приблизно 250-300 тисяч гривень. А вартість ручного розмінування — від 3 до 5 мільйонів гривень за один гектар. За умови того, що в Україні аграрна земля коштує півтора-дві тисячі доларів/га, це дуже великі кошти.

Наприкінці 2023 року державні Ощадбанк та Укргазбанк оголосили про початок програми кредитування під розмінування полів у межах програми «Доступні кредити 5-7-9%». Сільгоспвиробники можуть отримати до 150 млн грн позики на оплату послуг сертифікованих операторів протимінної діяльності. Але програма «не злетіла».

Що роблять у такій ситуації бойові українські фермери? Невеликі фермерські господарства розмінують свої поля самотужки. Віктор Шеремета, колишній заступник міністра сільського господарства, який нині працює в Асоціації фермерів та приватних землевласників України, вважає, що приблизно десята частина з 10 тисяч його членів зробили це. Після виявлення мін за допомогою металодетекторів або довгих щупів більшість із них попереджають місцеву владу про небезпечні знахідки. Але деякі підривають міни самі, кидаючи предмети або використовуючи спеціальні пристрої на передній частині тракторів, укріплені бронєю зі сталевих брухту. Це, звісно, дуже небезпечно.

Самостійне розмінування найбільш поширене на невеликих фермах. «Нібулон», великий український експортер зерна, що має власний підрозділ з розмінування, стягує з фермерів лише витрати. Навіть у цьому випадку розмінування може коштувати понад 5 тис. доларів за гектар.

Незважаючи на державні субсидії, багатьом фермерам розмі-

нування влітає в копійчку. В результаті виник чорний ринок розмінування, про що пише видання Economist. Чорні сапери пропонують низькі розцінки, наймаючи працівників на низьку заробітну плату та не страхуючи їх. І хоч багато таких саперів є колишніми бойовими інженерами, їм часто не вистачає досвіду боротьби з новітніми мінами.

До Олега Ушкала, фермера з Херсонської області, звернулися сапери без ліцензії та запропонували розчистити його землю за вигідною ціною — близько 100 доларів за гектар. Він відмовився. Деякі зі знайдених ним мін були укладені в пластик, що ускладнювало їх виявлення. За словами пана Ушкала, на противітанкових мінах на сусідніх фермах загинуло семеро трактористів.

Зазвичай чорних саперів наймають у місцях, якими російські війська швидко пройшли, не залишивши щільних мінних полів. Вони також більш поширені в межах 20 км від лінії фронту, куди не допускають неурядових саперів.

Робота чорних саперів небезпечно неясна, що наражає на ризик їх самих та їхніх клієнтів: приблизно половина всіх фермерів, які загинули від мін, перебували на полях, де проводили імпровізоване розмінування, каже представник українських силовиків. Українські правоохоронці нарешті схаменулися та почали активні розслідування, але проблема ланів, засіяних мінами, залишилася.

На програму компенсації витрат за гуманітарне розмінування в державному бюджеті на 2024 рік закладено 3 мільярди гривень. Держава компенсуватиме 80% вартості розмінування ділянки фермерам, які працюють на власній чи орендованій землі. Ціну на послуги з розмінування визначатимуть у відкритих торгах у системі Prozorro.

Компенсацію надаватимуть лише раз за одну забруднену ділянку.

Не зможуть претендувати на компенсації фермери, проти яких Україна запровадила санкції, або ж кінцеві власники с/г товаровиробника, які є громадянами країни-агресора.

Фермери, котрі перебувають у стадії ліквідації чи банкрутства, а також ті, хто мають податковий борг, теж не зможуть отримати компенсації.

Фермери, які не звітують про врожай перед податковими органами і хочуть залишитися поза увагою уряду, так само залишаться без фінансової підтримки. ■

■ ФЕЙКИ

Міцність залізобетону

Рашистські пропагандисти вже «виселили» харків'ян з рідних домівок, але, попри все, місто-герой тримається і чекає на допомогу

Лариса САЛІМОНОВИЧ

З наступом на Харків та його повним оточенням у кацапів щось не склалося, тому вони вирішили спустошити місто нескінченними обстрілами з усієї наявної зброї. Це як мінімум дало їм привід поширювати фейки про масовий виїзд містян до інших регіонів і наганяти страх повідомленнями про те, що місцева влада зупиняє втікачів на дорогах. І хоча харків'яни у переважній більшості мужньо тримаються й автомобільних заторів на виїзді не створюють, на них постійно чатує небезпека.

Чиновники мерії й обласної військової адміністрації дійсно намагаються утримати містян удома. Проте не силою, як кричать скабееви, а швидкою реакцією на створені рашистами комунальні проблеми. «Дефіцит електропостачання є, він відчутний, але нам вдалося зробити так, щоб працював увесь міський електротранспорт», — повідомив мер Ігор Терехов. — Тепер важливо забезпечити чітке дотримання введених для населення графіків. Водночас продовжуємо добиватися підтримки наших міжнародних партнерів у посиленні захисту неба та працювати над підготовкою до нового опалювального сезону».

На думку міського голови, захистити Харків можна, але для цього потрібні сучасні системи ППО. Коли вони з'являться — наразі невідомо. Володимир Зеленський після одного з наймасовіших обстрілів обласного центру звернувся до світу з проханням надати місту зенітно-ракетні комплекси Patriot. При цьому він повідомив, що

окупанти обстрілюють Харків щодня та щоночі, обираючи мішенями житлові квартали, електростанції та підприємства. На жаль, конкретна відповідь поки що не надійшла.

А прем'єр-міністр Денис Шмигаль повідомив про переваги, які будуть надані харківському бізнесу, та про передачу Харкову енергетичного обладнання. «Ми будемо робити все необхідне, щоб підтримати харківський бізнес», — сказав він. — Насамперед будуть збільшені гранти до 500 тисяч гривень. Інші кроки ми зараз напрацьовуємо з міською владою. Також передамо Харкову мобільні ТЕЦ, генератори, когенераційні установки. Це повинно покращити ситуацію з енергозабезпеченням».

І все ж евакуація людей на Харківщині триває далі. Але не в обласному центрі, як запевняють рашистські пропагандисти, а в населених пунктах, що близькі до лінії фронту.

Як повідомив кілька днів тому голова ХОВА Олег Синегубов, на засіданні Ради оборони області ухвалили рішення про проведення примусової евакуації ще з 47 населених пунктів регіону. «Йдеться лише про близькі до кордону з РФ села Харківського, Богодухівського та Ізюмського районів», — сказав він. — За нашою інформацією, у визначених населених пунктах проживають 182 дитини. Міста Харків це рішення не стосується. Уже визначено маршрути переїзду та заброньовано місця тимчасового проживання людей».

Кілька тижнів тому людей вивезли з Вільхуватської та Великобурлуцької громад Куп'янщини, в тому числі 159 дітей. Евакуація тривала 23 дні. ■

■ ЗДОРОВ'Я

Місток між життями

33-річного черкащанина врятував донор із Франції

Людмила НІКІТЕНКО

33-річного Івана, який живе в Черкаській області й мужньо бореться з лейкемією, врятували місцеві лікарі й донор із Франції. Про це повідомляють представники Українського реєстру донорів кісткового мозку. За їхніми словами, черкащанин отримав неймовірний подарунок — шанс на життя. Цей подарунок прийшов від небайдужої людини, донора кісткового мозку з Франції.

«Наш кур'єр зустрів клітини на кордоні з Польщею і доставив їх у Черкаський обласний лікувально-діагностичний гематологічний центр. І завдяки невтомній праці Українського і Світового реєстрів та підтримці кожного, хто вірить у важливість донорства,

33-річного Івана врятували донор із Франції та черкаські лікарі. Фото Українського реєстру донорів кісткового мозку.

ми змогли здійснити це диво», — наголошують фахівці Українського реєстру донорів кісткового мозку. І підсумовують, що доставка клітин

— це не просто логістика, це місток між життями, який нам вдається будувати разом. ■

■ ІСТОРІЯ

Генеральний опис наживо

Прочитання історії козацького Конотопа відбудеться у «Софії Київській»

Євдокія ФЕЩЕНКО

У Національному заповіднику «Софія Київська» 19 квітня Центральний державний історичний архів України уперше продемонструє загальною оригінальний документ — Генеральний опис Лівобережної України 1765—1769 років, ту його частину, що стосується Конотопа. А ще Музей Шереметьєвих представить унікальні артефакти часів Гетьманщини, що засвідчують високу сфрагістичну й геральдичну культуру Козацької держави.

Усе це — складові презентації у Будинку митрополита заповідника двох книг другого тому видання «Місто Конотоп у матеріалах Генерального опису Лівобережної України 1765—1769 років». Таке продовження серії «Спадок Гетьманщини», яку започаткував однойменний Благодійний фонд, — одне з найкращих у доробку видавництва «Кліо», з яким фонд розпочав співпрацю 2019 року з видання унікального Літопису Самійла Величка без купюр.

Проект розпочато з міста Конотопа — сотенного центру Гетьманщини. У двох масивних книгах (загалом 1 тис. 700 сторінок) уперше опубліковано понад 900 документів. Розлогий опис козацького Конотопа другої половини XVIII століття стане важливою складовою у відродженні історичної пам'яті про Гетьманщину загалом.

Опрацьовував документи історик Олександр Тригуб. У них ідеться про соціально-економічні відносини, господарства, цесельність, вік, походження та родинні зв'язки мешканців цього регіону Гетьманщини. Об'ємний джерельний матеріал буде доречним для різноманітних наукових студій з історичної антропології й соціальної історії, а також тим, хто досліджує демографічні процеси минулого.

■ ПОПОВНЕННЯ КОЛЕКЦІЇ

З хати — в експозицію

Черкаський обласний музей «Кобзаря» збагатився портретом Тараса Шевченка

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаському обласному музеї «Кобзаря» тамтешня колекція мистецької шевченкіани збагатилася ще однією картиною — портретом Тараса Шевченка. Про це «УМ» повідомила директорка цього музею Ольга Шарапа, прапраправнучка Тараса Шевченка по братові Микиті. За її словами, у продажі все рідше з'являються народні портрети Тараса Шевченка, що свого часу прикрашали українські оселі. Цього ж разу, уточнює вона, пощастило натрапити на полотно з оригінальною композицією і завдяки небайдужому спонсорі придбати його для музейної збірки.

«На жаль, про саму картину маємо небагато інформації, написана вона олійними фарбами на полотні. Автор та місце створення не відомі. Оскільки придбано її в Тернополі, то припускаємо, що вона створена і побувала в тих краях у 1960-ті», — розповідає пані Ольга. Також, уточнює вона, незброєним оком видно, що картина потребує відновлення, місцями на ній облущилася фарба, тож сподіваємося на безцінну допомогу реставратора.

«На полотні художник не просто зобразив традиційний портрет Тараса Шевченка, а створив композицію з виокремленим сюжетом «Сидить кобзар на розпутті» (перезфразовано «На розпутті кобзар сидить...» із поезії «Тарасова ніч»).

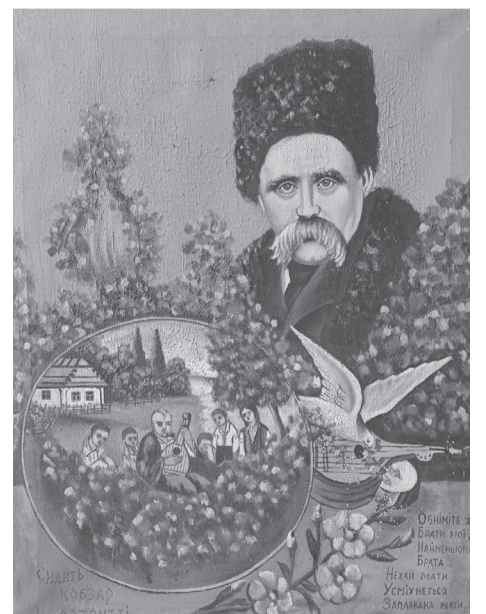
Презентація відбудеться у Будинку митрополита «Софії Київської».

Фото з відкритих джерел.

Благодійний фонд «Спадок Гетьманщини» (Конотоп) організовує систематичне опрацювання й видання документів з унікального джерельного комплексу — Генерального опису Лівобережної України 1765—1769 років. Благодійник проекту — Євген Сур, почесний голова Благодійного фонду «Спадок Гетьманщини», корінний конотопеч.

Зануритися в атмосферу Гетьманської України учасникам столичної презентації допоможе хор собору Різдва Пресвятої Богородиці ПЦУ з Конотопа. Виконуватимуть твори видатного українського композитора XVIII століття Дмитра Бортнянського.

Модеруватиме захід у Києві отець Георгій Коваленко — ректор Відкритого православного університету Святої Софії-Премудрості, уродженець Конотопа. Серед організаторів також — Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця» (м. Батурин). ■

Портрет Тараса Шевченка, який придбали в Тернополі, датується 1960-ми роками.

Фото Черкаського музею «Кобзаря».

Уся картина рясно декорована квітами, а нижче погруддя Тараса Григоровича зображено кобзу та білого голуба. І цей птах — символ духовності та миру, — і написані нижче слова Кобзаря із «Посланія...» сьогодні як ніколи промовисті для українців», — наголошує директорка «Кобзаря» Ольга Шарапа та щиро дякує благодійнику за можливість збагатити збірку мистецької шевченкіани. ■

■ ЗЕ-ДЕМОТИВАЦІЯ

Мінні поля державної політики

Замість стимулів влада вдалася до репресій

Тетяна ПАРХОМЧУК

Ми могли б почати з того, що президенту України потрібна нова стратегія війни, якби була стара, про яку ми знали б. А тому точніше сказати, що президенту потрібна нарешті чітка стратегія подальшої поведінки України для збереження державності. Наприклад, реальний план переходу до переважного забезпечення армії всім необхідним за рахунок внутрішніх ресурсів. Інвестиції замість позик та фіскалізації. Війна стратегіями, а не втрата територій через відсутність снарядів. Розумний рекрутинг і добровільність без насильницької мобілізації. Демобілізація для відновлення сил тих, хто давно на фронті. Перезавантаження влади реальне, а не йорзання топчиновниками, підозрюваними в корупції й зловживаннях владою.

Цей перелік можна продовжувати, виходячи із запитів спільнот, які хочуть змін. Але чого можна хотіти? Вибирати ж смішних, а запитуємо й хочемо адекватних дій і відповідей, як з розумних...

Контрнаступ мінними полями

Українське суспільство продовжує обговорювати питання закону про мобілізацію у фрагментах, швидше, депресивних, ніж мобілізаційно-мотиваційних. Наприклад, про різноманітні штрафи й покарання тих, хто відмовляється йти на війну, про електронні повістки, різноманітні необхідності без вибору створити власні кабінети; про погану підготовку новобранців для фронту; про мобілізацію тих, у кого пожиттєві проблеми зі здоров'ям, частково придатних, незважаючи на те, що є потенціал серед підготовлених силовиків, тощо. Але державі це все байдуже, — аби кількість дати, як до цього закликав у Києві промосковський помічник президента США Байде-на Джейк Салліван.

Тобто йдеться про досить жорстке адміністрування цього процесу. Й зрозуміло, що це викликає природний спротив у суспільстві. Водночас немає дискусії про нові мотиваційні, ідеологічні посилення до мешканців України.

Суспільство відповідає взаємністю. Якщо узагальнити реакцію і прибрати з усіх висловлювань матюки, то частково висновки українців звучать приблизно так: «План заморських панів дуже очевидний: уже півтора року вони викручують нам руки — з моменту звільнення Харківщини та Херсона. Спочатку просто перестали давати зброю і набої, потім влаштували цей контрнаступ по мінних полях, а зараз збираються мобілізувати пів мільйона молоді і пустити всіх під півторатонні КАВи, щоб остаточно зламати нам хребет. Усе лежить на поверхні».

Замкнене коло недорозвитку

Не менш гострою є тема заборони чоловікам виїжджати на певний час за кордон.

Як зазначив ідеолог, політик, письменник Олесь Доній, така заборона — це шкідливе рішення з погляду демократії та економіки України. І нічого спільного з якісним наповненням української армії, що, звісно, в умовах війни є абсолютно необхідним, — не має.

«Армію можна наповнювати мотиваційними засобами або умовно репресивними, — розмірковує Олесь Доній. — Давайте відмотаємо стрічку на два роки назад, коли були черги добровольців у військкомати, і влада як обухом по голові вдарила всіх своїм рішенням про заборону чоловікам виїзду за кордон. Тобто вона вдалася не до мотиваційного засобу, а до репресивного. У суспільстві була мотивація, натомість влада показала, що вона ставиться з недовірою до українського суспільства».

Варто подивитись правді у вічі: хто хоче виїхати за кордон? Ті, хто не має бажання служити в армії. І от ті, хто не хоче служити в армії, вони не можуть бути мобілізаційним ресурсом. Ба більше, вони становлять небезпеку армії. Якщо людина категорично не хоче служити в армії і її туди затягнули, що вона може зробити? Перебігти на бік ворога; може просто злякатися, кинути зброю і ослабити фланг;

може втекти. Є реальна статистика від одного з захисників України на прізвище Бойко, що демонструє 42 тисячі зареєстрованих фактів втечі військовослужбовців зі своїх частин. Тож риторичне запитання: чи можна за рахунок того, хто категорично не хоче йти на фронт, наповнити казарми, звідки вони тікатимуть? Це не боєздатність, це ослаблення армії.

Тому таке рішення ухвалено не для армії, а для політичного контролю над Україною. І цей контроль не має нічого спільного з демократією.

Згадаймо «залізну завісу» в часи Радянського Союзу. Наразі в незалежній Україні ми втратили дві демократичні процедури — вибори та вільне пересування. Такий репресивний підхід і ставлення влади до своїх людей — це колосальний удар по економіці. Тому що ми втратили вільне пересування трудових ресурсів. Воно в нас відбувається односторонньо: люди виїжджають в один бік, а назад повертатись навіть тимчасово не будуть.

Згадаймо, з 24 лютого 2022 року в Україну повернулось із-за кордону близько 200 тисяч чоловіків. Вони не знали, що їм заборонять повертатись туди, де вони заробляли гроші й пла-

Україні потрібна національна стратегія виживання, а не тотальні репресивні заходи. Президенту не можна помилятися у питаннях, які мають фундаментальний характер.

тили податки в Україну. Вони мали мотивацію захищати Україну, влада якої зачинила їх, як у пастці.

І тепер, кому вдається виїхати, не може навіть на два-три місяці повернутись в Україну, бо їх більше не випустять. Це, наприклад, студенти, котрі давно навчаються у закордонних вузах, — теперішнім випускникам шкіль вже заборонено вступати за кордоном, — вони не зможуть на канікули приїхати додому.

Загалом, ця ситуація несе колосальну втрату для економіки».

Отже, влада не мислить ні категоріями демократії, ні категоріями економіки, тому що все це вірить, що їй вічно даватимуть кошти із Заходу. Влада не може усвідомити, що демократія — це самоцінність. Цим ми й відрізнялись від росії. До цього моменту.

Економіка, безперечно, повинна бути самодостатньою, а для цього необхідна мобільність трудових ресурсів. І армія має бути сильною, вона має складатись із вмотивованих людей, фізично здорових, а не гіпертоніків, сердечників, епілептиків, котрих може накрити, скувати й паралізувати передінсультний стан буквально під час бою.

«Армію потрібно посилювати, але не за рахунок тих, хто хоче виїхати за кордон. Це треба розуміти й усвідомлювати. І тут мають діяти як мотивація, так і здорова мобілізація — це безперечні складові потужності армії», — каже Олесь Доній.

Безцінний воєнний потенціал.

Пружина б'є по чолу

Так, закриті кордони мають ефект стисненої пружини, бо ті хто довго не повертався, вже, ймовірно, не вернеться і після зняття заборони, а ті, хто давно й довго хотіли виїхати, зроблять це одночасно за найпершої нагоди. Що ж, маємо подвійний кумулятивний ефект.

Може, влада боялась, що виїдуть геть усі. Наряд чи. Бо там, за кордоном, також не мед. І найперше, потрібно десь і за щось жити. Тому кожен робив би свій вибір спокійно, без паніки.

А ті, хто впровадив такі необдумані обмеження, вочевидь по собі судили.

До 25 років молоді люди мають курсувати, навчатися, заробляти. Людина від природи прагне волі, а її обмежу-

ють ті, хто подібного не зазнає і не додержується. Тож Зеленський збудував концтабір. Найбільший після СРСР. Бо заборона в людей свобода пересування і буде сприйматись тюрмою, і хто захоче воювати за в'язницю?

Також чи додають мотивації «злодій на злодієві» у владі та жebraцьке існування, виживання на межі можливостей? Це один із проявлених боків проблеми. Інший, про що сьогодні говорить суспільство, — ймовірно, чинна влада мала намір продовжити «місію» януковича — «злити» Україну в триденний термін, навіть «доріжки простелила», а народ не дав цього зробити. Тому зараз, мовляв, за це відбувається помста влади народові України.

Такою сьогоднішня ситуація вбачається для багатьох українців.

І, до речі, на місцях наших, українських, студентів, яких не випустили на навчання за кордон, зараз навчаються діти росіян. То знову ж, на чие майбутнє працює влада України?

Сирський потролив Зеленського?

Щодо мобілізації, то пригадаймо, колишній головком Валерій Залужний казав, що нам необхідно мобілізувати 500 тисяч осіб. Чинний — Олександр Сирський — нещодавно заявив, що результати аудиту показали: нам не потрібно мобілізувати пів мільйона. Але ми не знаємо ні результатів аудиту, ні того, скільки є в резерві.

Стратегія розвитку воєнних подій,

як нам сьогодні вбачається, рухається за сценарієм Залужного. Однак, для розуміння мотивації, декотрі сьогоднішні дії влади вимагають тримати в фокусі уваги минулі переломні моменти.

Скажімо, головком Сирський, відповідаючи на запитання про звільнення Залужного, сказав, що в президента могли бути вагомими причини. Причому вагомими ці причини стали внаслідок певних підстав і негативних «хороводів» докола Залужного. Проте ми не знаємо всі деталі й немає жодного витoku інформації з цього приводу.

З іншого боку, таке висловлювання Сирського виглядає ще як прихована критика президента, який не може так просто звільняти головкома, зважаючи на ще одну тезу Сирського: «Ми військові, тому маємо виконувати наказ Верховного головнокомандувача й не можемо обговорювати ці питання».

Ймовірно, саме це запустило певну кризу, що її наразі президент намагається вирівняти, але не знає як.

Єдиний інструмент недопущення перетворення її на хаос — зменшити тиск на всі процеси життєдіяльності країни та продумане перезавантаження влади. Але те, що відбувається сьогодні з останнім, — це пересування ліжок у борделі, що перестав приносити прибутки, а не заміна складу контингенту.

Останні акорди довіри?

Отже, після заміни ініціативного Валерія Залужного на лояльного владі Олександра Сирського ситуація на фронті не змінилася. Ми досі на межі поразки.

Видання The Washington Post стривожено пише про гостру нестачу піхоти на фронті. Це не менш стривожено підтверджують комбати й комбриги, які чомусь переймаються не стільки нестачею боеприпасів та агрегатів для розмінування щільних мінних полів, скільки нестачею піхоти для цих полів.

Ми маємо бути готові до того, що Україна більшою мірою може залишитися сам на сам з ескалууючою росією. Ще гірше, вона може зіткнутися з байдужістю, зрадами, домовленостями за її спиною з путіним.

Тож перезавантаження і самого президента є об'єктивним викликом і процесом одночасно. Рейтинг довіри до нього в існуючих умовах не може бути електоральним. Вибори вже неможливі, якщо не буде форсмажору. Нам доведеться долати шлях до закінчення війни разом. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

ТЕХНОЛОГІЇ

Наперсточний партнер?

Допомога Україні не цікава Америці

Кремлівський диктатор владімір путін уміло смикає за видимі та невидимі нитки. Кандидат у президенти США республіканець Дональд Трамп рішуче, не приховуючи, блокує військову і гуманітарну допомогу Україні. Та й чинний президент Джозеф Байден після слів про підтримку України — кроків не робить. Притому, що більшість американських виборців підтримують українців.

Звісно, Трамп не хоче успіху Байдена в Україні, оскільки це може посилити виборчі позиції Джо. У своїх виступах «помаранчевий» Дональд акцентує, що Україна, війна в ній — це проєкт Байдена. І він його провалює. Як і Афганістан.

Трамп як президент обіцяє закінчити війну «за 24 години». Зважаючи на його чергову заяву про те, що якби він був президентом США, то й Іран не бомбардував би Ізраїль, — це його самонавіювання.

Водночас і Байден не використовує жодних своїх повноважень як глави уряду для підтримки України. І якби Україна сьогодні мала хоча б третину тієї допомоги, яку США, Британія та інші наші типу партнери надають Ізраїлю, що продемонструвала ніч із 13 на 14 квітня, то Київ сьогодні міг би диктувати певні умови Москві.

Страх перед путіним

Причин чимало. Ми зосередимось на найважливіших для України.

Перша — електоральна. Ймовірно, Байден підтримує невисоку температуру конфлікту в Республіканській партії українським питанням, намагаючись її розколоти. Це гра?

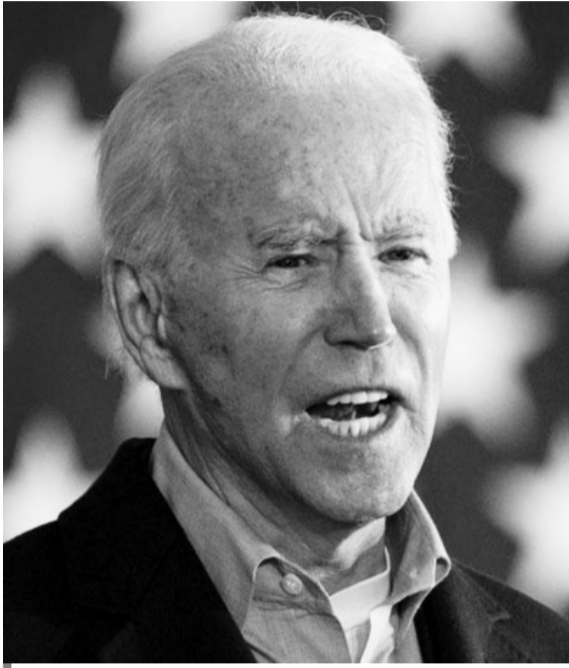
Водночас чим ближче до виборів, тим менше шансів у демократів скористатися втратою моральних імперативів республіканцями для перемоги в штатах, що коливаються, і підтримки незалежних виборців.

Друга. Страх перед гіпотетичною загрозою Третьої світової війни через соціопатію путіна. Джо вбачає свою головну місію цього не допустити. Автори причини ступору Джо Байдена — радник президента з питань нацбезпеки кремлеорієнтований Джейк Салліван та глава ЦРУ Уільям Бернс. Вони створили у президента Байдена стійку залежність від страху перед владіміром путіним.

Голова іноземного комітету Палати представників Конгресу Майкл Макколл прямо сказав, що радник чинного президента з нацбезпеки Салліван «купився на провокації росіян про їхню здатність здійснити ядерний удар по Штатах, якщо Вашингтон передасть ЗСУ надто багато зброї».

Так, звісно, очікувати благопристойності від кривавого очільника кремля марно. Згідно з воєнною доктриною РФ, вона може застосувати ядерну зброю винятково в умовах війни, що загрожує основам її існування. Але не під час проведення так званої СВО. Тому що це змінило б правила гри для всіх. І ще близько двох десятків країн одразу ж запаслися б ядерною зброєю.

Водночас Байден перебуває в полоні ілюзій, вважаючи, що може виграти шахову партію у війні України з росією на далекій відстані від шахівниці.

Джозеф Байден і Дональд Трамп у виборчому протистоянні з використанням України.

Він, погано приховуючи паніку, зреагував на прогноз президента Франції Еммануеля Макрона про можливість участі у війні НАТО.

«Військ США в Україні ніколи не буде», — сказав як відрізав Байден. І навіть під тиском партійних союзників — міністра оборони США Ллойда Остіна, держсекретаря США Ентоні Блінкена та рейганістів-республіканців — він так і не зміг, не наважився запропонувати стратегію протидії росії й допомоги Україні для перемоги.

Рамки без стратегії

Тож усе, що Байден оприлюднює, — реакція страху, яку не демонструє силу глобального лідера. Усі сьогоднішні висловлювання Байдена — стратегія без рамок, із повною невизначеністю та ідеологічною абстрактністю. Саме вона заве-

Стрілочник Джонсон

Також Байден і Трамп несподівано зробили відповідальним за допомогу Україні маловідомого конгресмена з Луїзіани, правого консерватора-євангеліста, спікера Майка Джонсона. Нитки управління котрим тримає Трамп.

Байден і його команда випрошують у нього голосування для України. Майк Джонсон своєю чергою використовує принцип гри в наперстки — а спробуй вгадати, де та кулька. І доки Трамп не дасть свою згоду, Джонсон не поставити жоден законопроект про гроші для України на голосування.

Під час останнього візиту до Києва Джейк Салліван, криво посміхаючись, переконував у потужній двопартійній підтримці Конгресом пакета допомоги Україні. І пообіцяв, що Україна отримає ці гроші.

Ізраїлю — ні, то й Україні — ні

Отже, 218 конгресменів-республіканців усе тісніше гуртуються навколо Трампа. Спроба створити «рейганівську опозицію» всередині партії провалилася. Крайніх правих трампістів — понад дванадцять. Серед демократів у них є ситуативні союзники — ліві ультрас. Праві — проти допомоги Україні та схиляються перед путіним. Ліві — проти Ізраїлю і їм жаль Палестину з ХАМАСом.

Нещодавно видання Guardian повідомило, що 36 демократів у Конгресу і найближча союзниця Байдена, блискуча ексспікерка Ненсі Пелосі написали лист, в якому закликали президента і держсекретаря Блінкена припинити постачання зброї Ізраїлю. Байден і сам за кілька годин до цього закликав Ізраїль та його прем'єр-міністра

Частина адміністрації Байдена веде таємні перемовини з Москвою і шукає формулу мирних переговорів ціною значної частини українського суверенітету.

ла Україну в глухий кут важкої оборонної й втратної війни. І вона щодня змушує українців приносити непомірні важкі людські, матеріальні та духовні жертви. Маючи величезні запаси й надлишки різноманітної передової та адекватної російській зброї, США відмовились передавати її ЗСУ.

Вашингтон вигадує на своє виправдання різні версії й заперечення, жодна з яких не є ані правдивою, ані виправданою.

Ціна американської допомоги Україні мізерна — 0,32% від ВВП — порівняно з приємом України віддати всю ядерну зброю, разом зі стратегічними бомбардувальниками й тисячею ракет Х-55 росії та показового знищення найбільш передових озброєнь разом із підписанням підступної Будапештської угоди, в якій, виявляється, жодних гарантій не було.

Саме ця політика Вашингтона може призвести до зникнення українського етносу і втрати назавжди природного права на свою державу.

Щоправда, не сказав як, бо демократів за потреби 218 голосів налічується 213.

Спікер Джонсон притиснутий до стінки очікуванням заборонного твіту Трампа та вагою несподіваної влади глобального масштабу разом з біблійними принципами, які він часто порушує. Також він до смерті боїться колишньої подружки, блондинки Марджорі Тейлор Грін із Кентуккі. Одіозна республіканка-конгресвумен, відома своїми ультраправими та антиукраїнськими поглядами, в новій порції скандальних заяв звинуватила Україну в нібито «війні проти християнства» і заявила, що росія захищає християн.

Вона вже в процесі ініціації процедури відставки Джонсона через закулісну змову з демократами.

Їхній лідер Хакім Джеффріс обіцяє дати «розумну кількість голосів» на підтримку спікера. Бо попередника Кевіна Маккарті за якоюсь таємною стратегією зняли з посади саме демократи.

Беньяміна Нетаньяху зупинити ескалацію і пригрозив припинити військову підтримку.

Через 48 годин армія оборони Ізраїлю вивела всі свої наземні війська з південної частини Сектору Гази, в якій залишається лише бригада «Нахаль».

Сьогодні це все виглядає як ігри для світової спільноти.

Однак щодо України, то навряд чи варто розраховувати на широку підтримку законопроекту сенату з 61 мільярдом доларів. Праві все більше нагадують секту на чолі з проповідником — «великим і мудрим» Дональдом.

«Америка — передусім, і ми зробимо знову її великою. Даючи гроші Україні, Байден ігнорує власну безпеку на південному кордоні, де потік мігрантів досяг безпрецедентного рівня», — голосить Трамп.

Оскільки Байден погодився майже на всі вимоги республіканців з фінансування захисту південного кордону, то причетний спікер змушений був вдатися до зовсім абсурдної вимоги.

Тепер він вимагає скасувати матораторій Байдена на видобуток і експорт американського скрапленого природного газу — метану — з нових місць родовищ на період вивчення його впливу на зміну клімату.

Трамп посилав сигнали виборцям і решті світу, що Байден не здатен виконувати функції президента, що він слабкий, не контролює внутрішню політику і не може ухвалити жодного рішення без погодження Трампа.

Це жорстка агресивна політехнологія, яка чи не єдина дає йому можливість триматися на першому місці електорального рейтингу. Незважаючи на важку й глибоку особисту кризу через конфлікт із законом.

А через пасивність президента Байдена США скотилися у «стратегію невизначеності».

Розуміючи логіку путіна розширити ескалацію локальними конфліктами на чутливій для США геополітичній точці, президент Джо Байден і союзники продовжать фінансувати росію створенням гарантованої можливості вести тривалу війну в Україні. Свідомо не надаючи Україні обіцяну військову допомогу і навіть блокуючи її можливості справедливих ударів у відповідь по російській території.

Таємні переговори з Москвою

Незважаючи на злам світового порядку кремлем, вчинення ним щоденних терористичних актів, воєнних злочинів і актів геноциду, проведення в цих умовах псевдовиборів глави держави, навіть і на українських територіях, Джо Байден не наважується на зміну статусу росії в РБ ООН, визнання її державою-терористом і заперечення міжнародної легітимності владіміра путіна.

Навпаки, частина його адміністрації веде таємні перемовини з Москвою і шукає формулу мирних переговорів ціною значної частини українського суверенітету. Це лише захохоч, мотивує і робить ще більш самовпевненим владіміра путіна. Слабкість адміністрації Байдена він використовує для деморалізації передусім союзників, які жили до цього часу під американською парасолею.

Цьому сприяє і Трамп, який чинить як руйнівник 75-річного євроатлантичного альянсу. «Завдяки» йому в Конгресі з'явився «Кокус Путіна», лідером якого стала Тейлор Грін. Ще 10 конгресменів на чолі з нею стабільно голосують проти України й за кремль.

У 2022 році, коли Палата позбавляла росію статусу «нормального торгового партнера», вісім республіканців були проти.

Через кілька днів після Бучанської різанини шість республіканців із цієї групи виступили проти документування воєнних злочинів росії.

Сенатор Чіп Рой із Техасу висловився досить цинічно: «У США немає юридичного або морального обов'язку приходити на допомогу будь-якій зі сторін у цьому іноземному конфлікті». ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Львівська область

■ ФЕРМЕРСТВО

Мистецтво не заіржавіти

Історія «Еко-Ранчо Сабадаш» почалася з невеликої купки металобрухту і трьох гусей, що допомогли учаснику АТО і повномасштабної війни знайти справу свого життя

На свій персональний шлях доля виводить людину часом у дуже своєрідний спосіб. Саме така історія трапилася з мешканцем села Мшани Ігорем Сабадашем. Десять років тому він прибирав на подвір'ї й зібрав чималу купу металобрухту. Привіз до «чормету», але у приймальника на той час не виявилось грошей. Просив прийти у понеділок. Власник металу хотів скинути все на подвір'ї й повернутися додому, оскільки винагорода не була самоціллю. Але чоловік наполіг, аби як розрахунок той узяв гусака та двох гусок. Так у житті пана Ігоря почалася тривала аграрна віха, хоча він ніколи не мріяв і не планував бути фермером.

Гусачі клопоти

Пустити під ніж свою пернату «інвестицію» новий господар не наважився, бо «шкода було їх різати». Отож автоматично виникла ідея розвинути з трьох гусей новий бізнес. Справа у кількісному вимірі швидко пішла вгору, і поголів'я птиці збільшилося до кількох тисяч. Але для розвитку справи потрібні були додаткові приміщення і робочі руки.

«Проблема велика, — пояснив ситуацію пан Ігор. — Яйця треба вчасно зібрати і правильно зберегти, а потім закласти в інкубатор. Одній людині важко. Згодом для проби взяв трьох бичків м'ясної породи. Наступного року — ще 13. Так і визначився з основним напрямком діяльності. А гусей продав за символічні гроші».

Утім коштів для розведення власного стада не було. На щастя, у регіоні тоді діяла комплексна програма підтримки і розвитку агропромислового виробництва, в рамках якої вдалося отримати пільговий кредит на пів мільйона гривень. За ці кошти пан Ігор придбав 15 корів м'ясної породи. Наразі поголів'я вдалося збільшити до 80 з перспективою зростання до 100.

Пасеться фермерська худоба на угіддях, що не придатні для вирощування сільськогосподарських культур. «Мені сам Бог велів цим займатися, бо те пасовище не задіяне, — каже він. — Суцільні чагарники були і торф'яники. Щороку горіли. Тут рослинництво неможливе».

Частину зі 100-гектарної площі фермер орендує в держави, решту — у власників паїв з оплатою за домовленістю. Нині податки на землю помітно зросли, тому людям не вигідно платити за те, чим вони не користуються. А так є певний зиск із рентабельної власності.

Щоправда, із землею були й чималі проблеми. Як учаснику АТО держава давала Ігорю в оренду ділянку, погоджену в Держкадастрі. Проте, поки тривала підготовка документів, — провели децентралізацію, після чого угіддя стали власністю громад. Згодом він таки домогся виділення площі для пасовища, але йому призначили найвищий податок — 12 відсотків.

Пішов шукати правду й отримав досить дивне пояснення. Мовляв, ті землі мають низьку нормативну оцінку, тому ти й так будеш мало платити. «Але ж у цьому немає жодної логіки, — обурюється фермер. — Тобто земля, яка не заробляє грошей, має найвищий відсоток податку на оренду. А земля, що заробляє гроші, — нижчий. Розумієте? Справа дійшла до голови. І вже

після цього мені дали оренду на 20 років і знизили податок».

Рюкзак тримав напоготові

Перший раз на війну Ігор Сабадаш пішов, коли почалася АТО. «В армії не служив, але так склалася ситуація, що війську треба було допомогти, — каже він. — Був на Лугансько-му напрямку».

Тоді й напередодні повномасштабного вторгнення учасник бойових дій не мав сумніву, що рашисти на Донбасі та в Криму не зупиняться. «Нам доведеться боротися всім, якщо не захочемо здатися, — пояснює свої інтуїтивні відчуття ветеран. — Можливо, це лише моя параноя така через те, що страхив найвсего, але мені здається, що ворог може відступити лише після ядерного вибуху».

Коли почалася кривава війна, пан Ігор схопив заздалегідь зібраний наплічник і пішов до військкомату. Вже потім згадав, що покинув своїх корів без догляду, тому взявся дзвонити знайомому фермеру, аби той прихистив худобу в себе. Чоловік пообіцяв прийти подивитися, а вже потім вирішити. Часу не було, тому Ігор звернувся до забійника, аби той пустив стадо на м'ясо. Шкода було надзвичайно, адже у березні якраз очікувалося основне отелення. На щастя, бійня тимчасово закрилася через навколишній хаос.

«Забійник запитав, чому я хочу позбутися тієї худоби, — пригадає фермер. — Я сказав, що зараз на фронті. «Ти на фронті? То ми приглянемо за твоєю худобою». І він, а також рідний брат теці доглянули поголів'я. Друзі поставили стовпчики і зробили огороження для худоби».

Доля й цього разу закинула колишнього атовця на Луганщину, але тепер вийти з бою не ушкодженим йому не поталанило. Після вибуху міни він отримав дуже тяжкі поранення ноги і руки, які «просто висіли». На одній кінцівці перебило у двох місцях нерви, на іншій — нерви і суглоб. За пів року лікування доброволець пережив не одну операцію. І якщо ногу врятувати вдалося (зараз щодня проходить до 15 кілометрів), то рука була під питанням. У жовтні минулого року пан Ігор переніс останню хірургічну процедуру. За її результатом на подальшому лікуванні медики остаточно поставили крапку, назвавши цей випадок безнадійним.

Але кілька тижнів тому сталося справжнє диво. Він прокинувся вранці й раптом відчув, що його кінцівка жива! Причиною свого зцілення вважає не лише Боже провидіння, а й той факт, що одразу після госпіталю, в інвалідному візку, поїхав купувати трактор. Саме улюблена справа, за словами господаря «Еко-Ранчо», «не дозволяє заіржавіти», адже худобу без догляду не залишиш. Вона вимагає уваги фактично в режимах 24/7.

Шароле та абердино-ангуси

Фермер Ігор Сабадаш має

власну філософію ведення господарства. Він переконаний, що лише прямий контакт із природою дозволяє людині відкрити в собі щось справжнє і живе. Саме тому своїх корів породи шароле та абердино-ангуси постійно знімає на відео й викладає на сторінці у фейсбуці. На одному з роликів теляткові роблять пірсинг вуха. «Це його паспорт із власним іменем, — йдеться в роз'ясненні. — Теличку звали Пушинка. І їй 30 хвилин від народження. Загалом наші корови звикли до відеокамери і незнайомих людей. Точно можемо сказати, що це найбільш відфотографовані корівки в області».

Стадо Сабадашів увесь рік вільно випасається на полі. Вся територія огорожена електропастухом і контролюється господарем за допомогою дрона. Ці тварини надзвичайно чутливі до погоди. Як тільки наступного дня має бути дощ, то вони збиваються в купу і самі приходять до стійла. На запитання: «А хто доїть ваших корів?» пан Ігор дав досить несподівану відповідь. Виявляється, тварини м'ясної породи увесь рік годують телят своїм молоком, допоки не отеляться знову, тому доїти їх не потрібно. Причому абердино-ангуси настільки добрі матусі, що можуть напоїти і чужу малечу.

Триматися на плаву фермерському господарству допомагає держава. «Минулого року ми отримали дотації, — каже пан Ігор. — Була фінансова допомога на телят, що вирости і стали коровами. За одну голову давали 35 тисяч гривень. У нас було таких 15 голів, але подали десять через встановлений ліміт. Для ферми 350 тисяч гривень — не великі гроші, проте й не малі. Цього року ми також подалися на дотацію».

«Еко-Ранчо Сабадаш» також виграло 50 тисяч гривень гранту за кращий бізнес-план у програмі «Кроки до розвитку села». Умови вимагали придбати інкубатор вітчизняного виробництва. Але, оскільки наші підприємства якісно таке обладнання не виготовляють, фермер купив тракторець із причепом для заготівлі кормів.

Телят, які підросли, пан Ігор віддає не на бійню, а господарствам, що догодують худобу для відправки на експорт. Цей бізнес досить рентабельний, але для такого проекту потрібно мати численніше поголів'я.

Коні — це хвилини без зайвих думок

Поговорити з власником ранчо вдалося у невеликому гостьовому будиночку, де на відвідувачів чекає стіл із цукерками, печивом та яблуками. Зайти сюди можуть усі, хто приїхав поспілкуватися з кіннями. Поруч — конюшня і просторий загін, де неквапливо проходжуються ворони красені та два поні.

Це ще один напрям діяльності господарства, який зцілює і тіло, і душу. У день нашого візиту гостей там не було, але на відзнятому раніше відео можна побачити колишніх бійців з

Ігор Сабадаш зі своїм улюбленим конем.
Фото Романа СМІЛКИ.Усі ми трішечки коні.
Фото Ігоря САБАДАША.Корови — найкращі синоптики.
Фото Ігоря САБАДАША.

протезами на ногах, що повертають собі радість справжнього руху завдяки верховій їзді. А дітяхам тут пропонують катання на поні. Практика оздоровлення у цьому випадку цілком природна. Під час такої їзди включаються в роботу практично всі м'язи тіла, навіть ті, що у звичайному житті активно не використовуються. Найбільше навантаження отримують м'язи спини, попереку, преса, стегна, біцепси і трицепси. Їзда стройовою рисою прирівнюється до активного прогулянкового кроку, а галоп — до бігу по пересіченій місцевості.

У ветерана є мрія розвивати на своєму ранчо екотуризм, куди могли б приїжджати люди з усієї України. Уроки верхової їзди та іпотерапія для людей з інвалідністю — основа цього за-

думу, який має всі шанси бути реалізованим у перспективі. «Часто навіть зі Львова до нас люди приїжджають, аби просто відпочити на природі, — вдоволено каже пан Ігор. — Коли є інструктор, то організуємо катання верхи. Дітворі ж найбільше подобається гладити поні та кататися на них. Я розумію, що зелений туризм — справа майбутнього, бо, поки триває війна, це не дуже актуально. Та й не вистачає людей, адже чоловіки воюють, багато хто виїхав за кордон, тож без фізичної сили реалізувати задумане важко».

Але варто! Ви знаєте, наприклад, що коні можуть ображати (причому надовго), люблять каву і настільки обожають тиху класичну музику, що можуть слухати її годинами? ■

ПОГЛЯД

Майдан-3:

реалії чи страшилки спецслужб. Чиїх?

Алла ТОПЧІЙ
Канада

Останнім часом в українських медіа активно поширюють заяви СБУ, Комітету з питань розвідки при президентові України, Головного управління розвідки (ГУР) такого змісту: «Країна-агресор розгорнула проти України спецоперацію «Майдан», аби деморалізувати українців, посіяти паніку серед населення, вбити клин між військовослужбовцями та цивільними, розсварити всіх з усіма, у тому числі представників політичного керівництва, громадянського суспільства. Глобальна міжнародна мета росіян — зменшити підтримку нашої країни з боку проукраїнської коаліції у світі. Протягом найближчих тижнів ворог кине максимум зусиль на розповсюдження деструктивних для світової безпеки наративів і спроб розпалювання конфліктів як усередині країни, так і в інших точках світу, де є дієва підтримка України».

Методика кампанії традиційна для російських спецслужб: поставити під сумнів легітимність ухвалених в Україні після 20 травня владних рішень, поширити панічні настрої, зневіру, штучно протиставити цивільних і військових, посварити нас із нашими союзниками, розповсюдити в суспільстві всілякі «теорії змови» тощо. Речник Головного управління розвідки Андрій Юсов заявив, що в ГУР мають уже списки осіб, яких РФ може залучити до поширення російських наративів і впливу на суспільно-політичну ситуацію в Україні. Почали українські спецслужби виголошувати такі страшилки відразу після того, як у листопаді 2023 року Володимир Зеленський повідомив, що росія готує спробу повалення влади в Україні. І цей план називається «Майдан-3».

Заяви серйозні. Ось тільки мають вплив вони на наївних, довірливих громадян. Тих, хто зробив свій вибір у 2019-му на користь «свого хлопця». На жаль, таких в Україні чимало. Сталося це через досить якісні російські технології (як заявив політолог Тарас Чорновіл, «російські технологи перейшли ще кілька щаблів контролю за українським суспільством»), так і через причини, про які йтиметься нижче.

А тепер щодо так званого «Майдану-3». І нам з вами, і, звичайно ж, росії відомо, що Майдан 2013—2014 років привів до усунення з поста Віктора Януковича, проросійський налаштований президент, який не прагнув того, щоб Україна стала членом ЄС, НАТО. Вона мала взагалі триматися росії як старшого брата. Нині ж із заяв українських спецслужб і самого Зеленського виходить, що росія зацікавлена в тому, щоб змінити владу в Україні. Нібито це їй тільки на руку. А тепер поміркуймо, чи справді це так.

Спочатку повернімося на кілька років у минуле. З перших же днів президентства Володимира Зеленського передова громадськість створила Рух опору капітуляції (РОК), біля офісу президента було проведено акції «Ні капітуляції!». Зрозуміло, створювався РОК не на порожньому місці з чистого примхи. На той час була реальна загроза прийняття так званої формули Штайнмаєра, згідно з якою, Україна підпадала під певну залежність від росії. А в 2021 році в Києві 14 жовтня відбувся марш до Дня захисників та захисниць, у якому взяли участь сотні людей. На Хрещатику спалили опудало чинного президента. (До речі, таку ганебну акцію не було застосовано до жодного іншого очільника України, хоч критика глав держави була нещадною).

Відомий блогер, минулорічний лауреат премії ім. Тараса Шевченка Віталій Портников неодноразово заявляв, що Зеленський топить і себе, і країну. А в січні 2021 року на сайті lenta.ua агент Національного антикорупційного бюро України Євген Шевченко заявив, що на сьогоднішній день в Україні сформувався корупційна схема, фінансові потоки якої проходять через найближчих друзів Зеленського Андрія Єрмака і Сергія Шефіра.

А згадаймо сумнозвісний Вагнергейт, історію, яка невидимою ниткою пов'язує офіс президента з кремлем. То був зрив спецоперації із затримання бойовиків ПСК «Вагнер», причетних до воєнних злочинів на Донбасі.

А ще чого варті в команді президента старі кадри Януковича замість нових облич, а «треба припинити стріляти» (йдеться про заборону відповідати на обстріли противника, ігнорування застережень США щодо того, що потрібно збільшувати озброєння країни, бо явно є не-

безпека російського вторгнення. Натомість Зеленський будує дороги, а не дбає про зброю.

А фраза президента, що він дивився в обличчя путіну і не побачив там агресії.

А розмінований міст із Криму до Херсонської області, по якому безперешкодно пройшли в Україну російські загарбники...

І ось два роки тому, 24 лютого 2022-го, відбулося вже повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Зеленський, як відомо, не втік, виголошує патріотичні промови, просить допомоги в Євросоюзу, НАТО тощо. Але факт, що повномасштабна війна з росією триває вже два роки. І хоч би що там хто говорив, кінця їй не видно.

Історія різних країн засвідчує, що коли на країну нападає зовнішній ворог, тоді внутрішні негаразди відходять на задній план, а натомість народ єднається в єдиному пориві перемоги над агресором. Такими історичними реаліями,

Влада прибирає зі свого шляху не лише тих, хто її критикує, а й тих, хто має авторитет серед народу і становить серйозну конкуренцію нинішній Зе-владі.

ймовірно, скористалися і вірні служки Зеленського, які вже два роки поспіль заявляють і пишуть про те, що не на часі критикувати Зеленського за розвал економіки, масові розкрадання, корупцію заради єдності народу. Теоретично це так. А як насправді? Чи зможемо ми досягти тієї єдності і успішно йти до перемоги, залплюючи очі на кричущі факти корупції, розграбування країни, використання коштів не за призначенням?

Чи буде надходити нам військова допомога з інших країн? Наведу висловлювання з цього приводу компетентної особи, керівниці київського Центру протидії корупції Дар'ї Каленюк: «Ми на дні збройної підтримки з часів повномасштабного вторгнення».

«Президент має зібрати за одним столом кращих лідерів, включно зі своїми критиками, і розробити та втілювати разом одним фронтом план Б. Покладати тільки на свиту — це ознака слабкості. Спроможність знайти рішення в межах близького кола щодо збереження країни вже давно вичерпана. Проте нинішня влада робить усе навпаки. Її мета — прибрати всіх, хто її критикує, зокрема і блогерів — останнього острівця свободи в Україні», — ці болочі слова написала у фейсбуці одна з користувачок соцмереж.

Слід додати ще й те, що влада прибирає зі свого шляху не лише тих, хто її критикує, а й тих, хто має авторитет серед народу і становить серйозну конкуренцію нинішній Зе-владі.

Українці дедалі частіше нагадують владі про долю полонених «азовців». Фото з сайту povnyu.live.

Ось як відгукнувся на відставку Валерія Залужного політолог Ігор Рейтерovich у коментарі hromadske: «Володимир Зеленський зіграв на руку росіянам. Президент ухвалив рішення про відставку головнокомандувача Валерія Залужного з політичних міркувань».

Мені можуть заперечити, що це, мовляв, думка лише окремої людини. Проте згадаймо відому народну мудрість, що коней на переправі не міняють. Тож якби Зеленський думав не про свої рейтинги, а про Україну, про перемогу над ворогом, то не звільняв би, крім Валерія Залужного, ще багатьох найдосвідченіших українських воєначальників, зокрема Наєва, Миргородського, Забродського, Литвинова, Бокія, Миронюка, Тарнавського, Кириленка, Ковалюка, Мойсюка та інших. Їх перевели в розпорядження Міноборони. Чому так сталося?

Річ у тім, що чи не вперше в країні армія на чолі із Залужним діяла не спільно з владою, а нібито сама по собі, чим здобула повагу і підтримку громадян. Звісно, це непокоїло Зеленського і його прибічників. І ось результат — відставка Залужного.

Щодо деяких підсумків цієї відставки. Йдеться про вихід з Авдіївки. «Наше нинішнє командування в Авдіївці кинуло військових, не виходить на зв'язок, немає машин для евакуації. Поранених хлопців лишили помирати. А Залужний пропонував зробити організований вихід

ші країни планують закупити FPV-дрони для українського війська.

Натомість Олександр Камишін, міністр з питань стратегічних галузей промисловості України, закликав НАТО закупити обідняний мільйон дронів в українських виробників. «Спроможності є, технології є, інженери є, — запевнив він і додав, що Україна здатна робити як дешеві FPV-дрони, так і речі, що летять далі за 1 тис. км — наземні та морські, бойові й евакуаційні, розвідувальні й ударні. — Ефективність наших дронів доведена на фронті, а їхня вартість максимально конкурентна».

«Замовити мільйон дронів в Україні — найкращий спосіб зробити більше росіян «хорошими», — наголосив урядовець. Тобто Київ не хоче БПЛА, виробництво яких підтримує економіку Великої Британії, а Зе-уряд прагне краще отримати гроші, бо красти готові дрони немає сенсу. Зате кошти на них — зовсім інша річ».

Тож з огляду на вищенаведені факти виникає запитання: а чи зацікавлена російська федерація (РФ) у поваленні такої влади в Україні? І воно, як-то кажуть, риторичне.

Та, попри все, рейтинг Зеленського навіть після звільнення Валерія Залужного, який користувався значною довірою громадян, становить 60 відсотків. Чому так?

Про російські технології впливу на свідомість людей я вже згадувала. А ще хочу зупинитися ось на чому. Відомо, що Україна понад 300 років була в неволі російської імперії через так звані Переяславські угоди. Та московія, попри те, що Петро I, як стверджують кацапи, прорубав вікно в Європу, так і залишилася патріархальною країною. І в народі досить міцною була віра в доброго царя-батьошку. Ця віра, як не дивно, дожила і до наших днів. Тільки йдеться вже не про царя-батьошку, а про президента — доброго чи поганого. «О свята простота», як казав Ян Гус.

Паралельно з вірою в доброго царя (чи-то президента) в народі міцно прижилася й інше твердження, привнесене, до речі, прогресивними діячами XIX століття. Йдеться, зокрема, про членів Кирило-Мефодіївського братства. Виглядає, їхній романтичний спадок зіграв з українцями злий жарт. Так, один із засновників і очільників Кирило-Мефодіївського братства Микола Костомаров у «Книзі буття українського народу» писав про царючу Катерину II, що вона поробила одних панам, а других невольниками. Тобто не має значення, що ти українець, що ти любиш свій народ, що ти дбаєш про свою країну. Патріотичні почуття не брали до уваги. Головне — ти багатий, а я бідний. Відомо хто взяв на озброєння цю тезу. Але вона стала в нагоді антиукраїнським силам у 2019 році, коли українці стояли перед вибором — Порошенко чи Зеленський.

Результат — відомий. Адже Порошенко — «барига, олігарх, корупціонер» тощо, а Зеленський — «свій хлопець, із народу, такий, як усі». В перші дні його перебування при владі всім роздавали футболки з написом «Сам собі президент». І ось наслідки цієї ейфорії ми тепер чітко бачимо. ■

уже давно. А тупоголові «державники» вирішили оновити склад ЗСУ за рахунок сотень смертей наших хлопців», — розповідав один із захисників у дописі на фейсбуці.

А тепер щодо надання Україні військової допомоги іншими країнами, до чого так закликає Зеленський і про що говорила виконавча директорка київського Центру протидії корупції Дар'я Каленюк. Я просто наведу уривок зі статті журналіста Євгена Клєна з газети «Міст», яка розповсюджується в Канаді, «До НАТО, як до неба»: «Генеральний секретар НАТО заявив, що країни-союзники планують передати для потреб Сил оборони України 1 млн безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Передача відбуватиметься в межах дровоної коаліції для України, до якої ввійде низка країн під проводом Великої Британії та Латвії. Він також додав, що 20 союзників по НАТО вже домовилися про створення коаліції з розмінування».

Коли саме країни-союзники планують розпочати передачу дронів та які країни долучатися до ініціативи, п. Столтенберг не уточнив.

Частину БПЛА планують передати саме Велика Британія і Латвія. За словами Гранта Шаппса, міністра оборони Сполученого Королівства, Україна отримає тисячі дронів західного, зокрема британського, виробництва. Проект із надання запустять коштом пакета у 200 млн GBP, оголошеного в січні ц. р. На ці гро-

У ЖОРНАХ ТЕРОРУ

Письменник від верстата

Гітлер зламав життя сім'ї Рублевських (архівна розвідка)

Сергій ШЕВЧЕНКО, заслужений журналіст України, дослідник соловецької трагедії

Українську сім'ю Рублевських, яка жила в Києві, занапастив Гітлер. Але не фюрер з Drittes Reich, а служака московських окупантів. Це про таких люди склали колись гірку приказку: «Нас партія веде, а підганя НКВД»...

Гітлер — справжнє прізвище чекіста 1930-х років. Зазирнімо в архівно-слідчу справу репресивних органів НКВД (цю аббревіатуру я свідомо залишу без перекладу, як і назви СССР, УССР, РСФСР, КГБ — вони продукт колишньої окупаційної влади). Погортаймо справу Олексія Денисовича Рублевського — так званого контрреволюціонера, якого його ж однопартійці, засліплені ідеологією й одурені пропагандою, звинуватили в «троцькізмі», кинули за ґрати, а в неволі — розстріляли.

Як і за що московська державна система чинила страхітливі злочини, розповідають архівні документи.

Герой цієї статті — уродженець Поділля, робітник-залізничник, а згодом відповідальний працівник Спілки письменників України. Сім'я Рублевських жила на столичному Подолі, виховувала двох дітей — Володимира й Миколу. На день арешту батька синам було вісім і п'ять з половиною років. Після вироку, який ухвалила 1935 року спецколегія Київського обласного суду (справу «слухали» за зачиненими дверима й без свідків), Олексу запероторили на Соловки. Кару мав відбувати в «поправно-трудовах таборах [у] далеких місцевостях Радсоюзу» — так дослівно записано в документі, складеному... національною мовою. До середини 1930-х в УССР тодішня промосковська влада майже звела нанівець позірну «українізацію», запроваджену в період непу — «нової економічної політики».

А далі в діловодстві та й загалом у багатьох сферах життя запанувала насаджувана «з боліт» мова окупанта. У касаційній скаргі письменник Рублевський просив виправдати його, бо у «групировці» (так у висновку прокурора) нібито «брав участь» під впливом інших осіб і через «політичну неосвіченість». Але скаргу залишили без наслідків, бо ж у Союзі ССР рука руку мила у «стражів закону» і в «гітлерів» зі збройного загону партії... Тієї самої партії, вождь якої ще 1922 року заявляв і попереджав: «...Найбільша помилка думати, що неп поклав край терору. Ми ще повернемося до терору й до терору економічного».

Голодомор-геноцид, як відомо, став таким терором, а далі — ще й політичний Великий терор 1937—1938 років... І в наш час перелицьована сусідня «федерация» — не що інше, як терористичне утворення, яке називає Україну «своєю територією» і чиняє на ній націєвбивство...

Московська машина смерті

...Микола Олексійович Рублевський (молодший син соловецького в'язня) після арешту свого 30-річного татка зростає безбачченком. Він майже чверть століття нічого не знав про долю рідної людини, яку кремлівська влада викреслила з життя. Таке не рідкість у родинях, що свого часу потрапили під гільйотину червоного терору. Через тавро «ворога народу» постраждала вся сім'я репресованого. Дружина в'язня Клавдія Іванівна, не знавши, що вона вже вдова, померла 1938-го — на другому році горезвісного Великого терору... А сина-сироту державні органи цинічно обдурили в офіційній відповіді на запит 1960 року — повідомили неправду про те, як і коли «помер» його батько.

У післясталінські часи нащадок політ'язня жив у Західному Сибіру. З Тюмені написав прокуророві УССР (переклад з російської — мій): «...Арештували мого батька, який працював у Будинку письменників України. Після його арешту незабаром померла моя мати і я залишився сиротою на все своє життя, і ось ще на горі всьому нашому народові грянула війна. У голоді й холоді я проживав день за днем. Жив я з бабусею, і знов нещастя спіткало мене, пішов я не тим шляхом... І ті друзі, з якими я пішов, довели мене до в'язниці... Батько мій був іншою людиною, а я злодій, і так чотири рази тривало — з тюрми в тюрму, останній строк мій був 17 років... Ось які мої справи — син Рублевського став злодієм. Та ще й невинним, так декому здавалося. Але ж ні — прийшло розуміння... звільнений був достроково 1954 року, вирішив поїхати до м. Тюмень, відбував покарання в таборах Півночі... Зараз працюю на підприємстві лісової промисловості... бригадиром однієї з передових бригад».

У цій заяві син репресованого писав, що приїздив у відпустки до Києва, аби дізнатися долю батька: «Я обійшов його друзів і від усіх чув одне й те саме — що мого батька неправильно засудили, вирок його свідчить про притягнення його до кримінальної відповідальності за зберігання чотирьох книжок, які в нього виявили. Звичайно, в його особистій книгозбірні ці книжки могли бути непоміт-

ними. Я писав до Москви про його долю, але відповідь дістав таку сумну, що не можу висловити свого горя. Батько мій помер ще 1938 року, похоронної ніхто не одержав (насправді Олексія Рублевського розстріляли 2 листопада 1937 року в Карелії. — Авт.). — Це мені повідомили через МВС Тюменської області — повідомлено було з Ленінграда з УВС. А тому прошу розслідувати причину арешту мого батька, це багато важить для мене... я за це віддав усю свою молодість і здоров'я і поклав брудну пляму на себе на все своє життя. Ця пляма лежить на моїй совісті. Я, звичайно, чесно й добросовісно хотів жити. Але що я міг зробити у свої роки юнацькі, та ще й без рідних? Тепер це все позаду, але життя моє — не те, яке хотів дати мені мій батько».

Мільйони українців у 1920—1950-х роках знищили московська машина смерті. І в наш час вона вбиває... Її теперішні керманічі — духовні нащадки советських гітлерів (тут і далі вживаю терміни «советський», «совети», відомі в українознавстві ще від часів УНР). Коли гортаєш розсекречену справу, в якій покарали Рублевського, прізвище Гітлер часто впадає в око. Підписи цього службіста стоять під низкою документів Управління держбезпеки Київського облуправління НКВД. Є власноручна карлочка Гітлера й на постанові, якою «обґрунтували» тримання Рублевського під вартою в Київській тюрмі (серпень 1935-го). Під тим папером бачимо підписи цих двох чекістів — Бабича й Чердака. Серед усіх трьох згаданих «вершителей дол» найнижчу посаду мав Гітлер — начальник 1-го відділення секретно-політичного відділу. Його підлеглий, якийсь уповноважений Хомутов, провів обшук і допитав арештованого (та й сам Гітлер теж допитував — додатково, щоб дотиснути жертву до «зіння»). А далі такий собі Шаров (він же Шавер Микола Давидович), тодішній начальник КОУ НКВД, мав ту постанову затвердити. До речі, Шавера, «почесного чекіста» й орденоносця, в січні 1938-го перевели з Києва до Сталінграда (РСФСР), а в лютому 1939-го розстріляли.

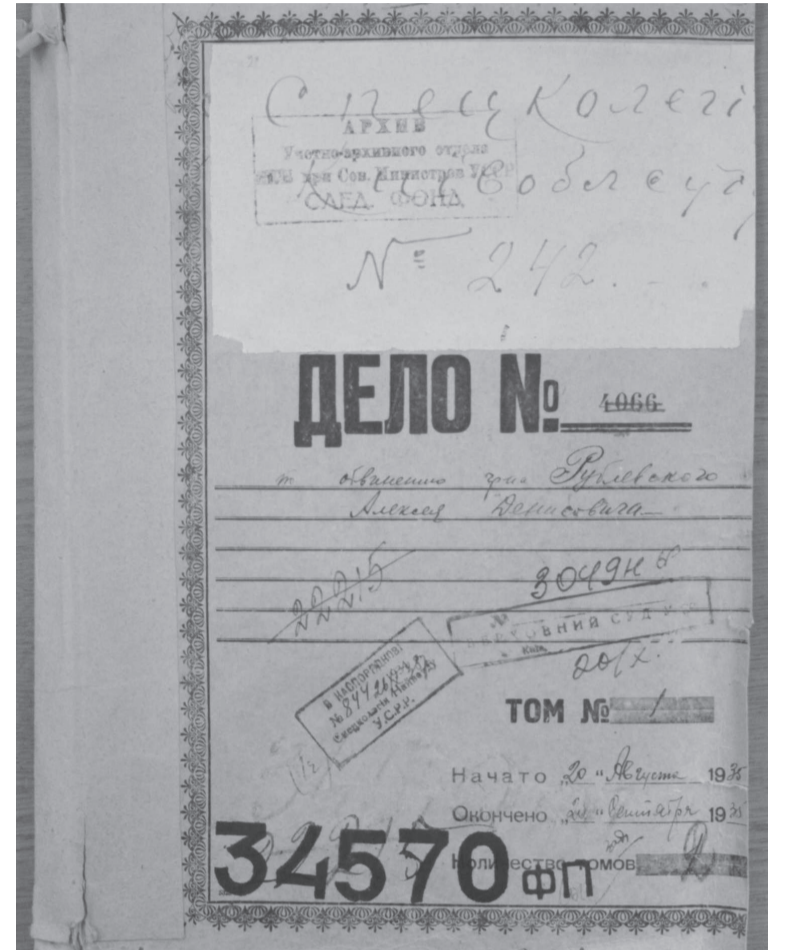
Позитивна характеристика

Олексу Рублевського митці

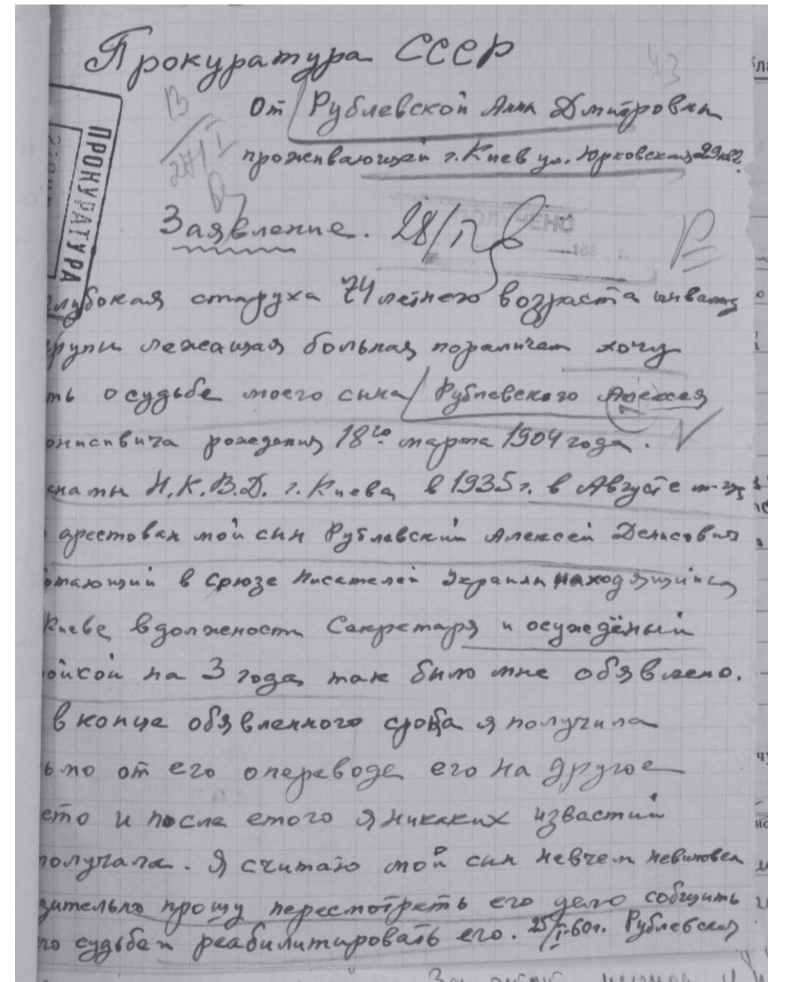
називали «письменником від верстата». Прозаїк Івана Ле (справжнє ім'я Іван Мойся) мусив 1 липня 1960 року прийти в Києві на допит як свідок — тоді органи держбезпеки вже переглядали архівно-слідчу справу Рублевського за запитом родичів. Маститий романіст так схарактеризував Олексу: «...до нашої спілки він прийшов у тридцятих роках на залик Центрального Комітету Комуністичної партії з числа робітників, і в той період вони всі іменувалися письменниками від верстата... Щодо його творчої діяльності, то в цьому він не подавав великої надії, але зрідка в журналах з'являлися його нариси, які до видання і я коригував» (цитати з протоколу допиту, який склав старший слідчий капітан Старостін; переклад українською — мій). За свідченням Івана Ле, Рублевський як комуніст «активно провадив у житті всі заходи партії та уряду в питанні піднесення ролі советської літератури для викорінення з її лав рутинерів і пройдисвітів».

Романіст, представник стилю соцреалізму, наприкінці допиту додав, що «органи» викликали його приблизно через пів року після арешту Рублевського й допитували про діяльність останнього у творчій спілці. «Пам'ятаю, в той період я дав винятково позитивну характеристику Рублевському, але мої свідчення чомусь не записували», — зауважив Іван Ле. У цитованому протоколі 1960 року зазначено: «У ті роки, я маю на увазі тридцять, в наших, письменницьких, лавах були такі особи, які поділяли троцькістські погляди, а іноді ставали на шлях фракційної боротьби, бував націоналізм, але Рублевський був далеко від цього й нічого спільного з ними не мав». Слова «бував націоналізм» треба розуміти в наш час, у незалежній Україні, як свідчення спротиву патріотичної частини суспільства московському режимові.

Український письменник Сергій Воскресенко, допитаний як свідок у тій самій справі 24 червня 1960 року, сказав: «До створення спілки письменників на території України не було єдиної організації, і він, я маю на увазі Рублевського, прийшов до нас, у київське міське об'єднання, приблизно 1931 чи 1932 року, за закликом, з числа робітників залізничного

Архівно-слідча справа на Олексу Рублевського, яка зберігається в Києві.

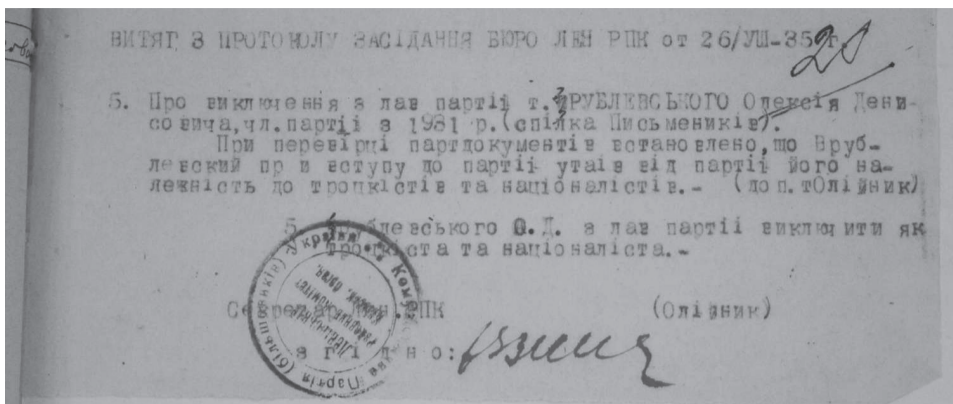

Заява матері Олексія Рублевського.

транспорту». Поет-сатирик і гуморист Воскресенко добре знав Рублевського — близько року був його підлеглим у відділі літературної консультації, де розглядали скарги, заяви літераторів тощо. За спокійний характер і чуйність спілчани поважали керівника відділу, свідчив Воскресенко.

Принагідно наведу ще й такі відомості: на засіданні бюро Ленінського райпарткому (РПК), що відбулося 26 серпня 1935-го в Києві, комуністи назвали свого однопартійця не лише троцькістом, а й націоналістом. Ось витяг із протоколу про виключення з партійних лав члена ВКП(б) з 1931 року Рублевського: «При пе-

ревірці партдокументів встановлено, що Врублевський (так у документі. — Авт.) при вступі до партії утаїв від партії його належність до троцькістів та націоналістів». Після доповіді секретаря РПК (якогось тов. Олійника) Рублевського виключили з партії як троцькіста й націоналіста... До речі, ще коли його рекомендували в партію, Олексій не приховував того, що раніше йому намагалися закидати «троцькізм». І щодо партківки, на який кривилися чекісти, Рублевський на допиті пояснив, що йому цей членський квиток видали 1933 року з хибно записаним іменем по батькові. І то в райпарткомі огріх виправили просто

Витяг з протоколу райпарткому.
Фото автора.

від руки — без жодних застережень змінило слово «Даниловича» на «Денисовича».

Мати про сина

Паралізована 74-річна мати Олексія Рублевського Ганна Дмитрівна, жителька Києва (вул. Юрківська, 29, кв. 2), в січні 1960 року теж надіслала заяву до прокуратури СРСР. Просила реабілітувати сина й повідомити про його долю. Чекісти допитали стареньку як свідка 22 серпня того ж року. Мати розповіла, що син народився 1904-го в Козятині. Коли Рублевські нажили п'ятеро дітей, а старшим школярам треба було далі вчитися, поклопоталися про переведення сім'ї на іншу залізничну станцію — в більше місто. Отож за часів Української Народної Республіки (приблизно 1919 рік) Рублевських «відрядили за кордон», де певний час чоловік Ганни Дмитрівни працював на станціях у Рівному та Здолбунові як оглядач вагонів поїздів, що прямували за межі незалежної України.

У Рівному жили зо два роки, а наприкінці 1921-го Денис Рублевський, втрапивши роботу, повернувся з сім'єю до Києва. Про свого батька-робітника Олекса на допиті повідомив, що той родом з Глухова (нині Сумська область), українець, помер 1933-го. Це горе в сім'ї залізничника сталося в рік страхотливого Голодомору, який влаштувала в Україні кремлівська влада.

У війську Олексій не служив за станом здоров'я, зазначено в протоколі. Навчався в Києві, згодом, зі слів матері, був робітником в організації Червоного Хреста, вступив до технікуму й 1925-го — до комсомолу. Далі працював на залізниці в Люботині (Харківщина).

Чекіст Гітлер зауважив, що Олексій Рублевський 1929 року «став відкрито виступати з троцькістськими ідеями, відтак подав заяву про вихід з комсомолу й демонстративно здав комсомольський квиток». І коли на звинуваченого вже чекав вирок 1935 року, той самий Гітлер надіслав на станцію Люботин запит із грифом «цілком таємно»: «Прохання всебічно перевірити причину його виключення з лав КСМ (комсомолу. — Авт.) і повідомити наявні про нього у Вас компрометувальні дані». Та ще й просив надіслати відповідь швидко, бо ж Рублевський — під вартою за «троцькістську діяльність».

Через критику бюрократів у Люботині та сварку з районним комсомолом, який звинуватив електромонтера «в належності до троцькізму», наш герой і освіту здобув лише незакінчену середню... Поїхав звідти до Севастополя, де в робітничому колективі 1930 року став кандидатом у члени партії. Повернувся до Києва, працював на заводі «Метал». Далі знову на залізницю, а відтак — у творчій спілці письменників України.

...На допиті 1960 року старший слідчий поцікавився в матері Олексія, що їй відомо про причетність сина до троцькістської організації. Якщо вірити протоколу, старенька відповіла, що син «поділяв погляди троцькістів» приблизно до 1930 року: до його квартири ходили особи, згодом заарештовані як троцькісти. Там либонь читали якісь заборонені книжки — їй про це казала невістка Клавдія. А сам Олексій, живучи окремо від матері (в той час депутатки міськради), бачився з нею рідко. До речі, в протоколі тросу, проведеного 25 серпня 1935-го за місцем проживання Рублевського на вулиці Воробського, 48, зафіксовано, що забрано три книжки — «1905» (автор — Троцький), «Жизнь замечательных людей» та видання Отто Бауера про австрійську революцію 1918 року. Олексу виключили з ВКП(б) за «минулий зв'язок з троцькістами» — нібито сказала мати.

За що найвища кара

Архівно-слідчу справу на прохання родичів переглянули, долучивши до неї довідки зі справ якихось колишніх «троцькістів» Іллі Гайового, Петра Гулецького, а ще — протокол допиту від 22 червня 1960 року пенсіонера, малописьменного Василя Герасимова. Останній 1930-го очолював партійну організацію залізничного вузла в Києві й добре знав усіх Рублевських як порядних людей. Крім того, долучили оглядову довідку на двох сторінках, яку склав оперуповноважений Лобко за архівно-слідчою справою, що зберігалася в Ленінграді. «Справа ця складається з 10 аркушів, з яких 6 аркушів — матеріали судовості за 1935 р.», читаємо про тюремну «справу» киянина, типову для багатьох розстріляних «соловчан».

У справі є довідка начальника Солов'євської тюрми ГУТБ СРСР, у якій зазначається що ув'язнений Рублевський Олексій Денисович до арешту 1935 р. «працював головою Київського міськомкому Спліки письменників УССР» і що він «серед в'язнів і далі проводить к/р (контрреволюційну. — Авт.) троцькістську діяльність», що виявилась у тому, що вважає «колективізацію сільського господарства... насильницьким вербуванням селян у колгоспи», «капіталістичні країни... культурними, а країну Советів — технічно відсталою й некультурною».

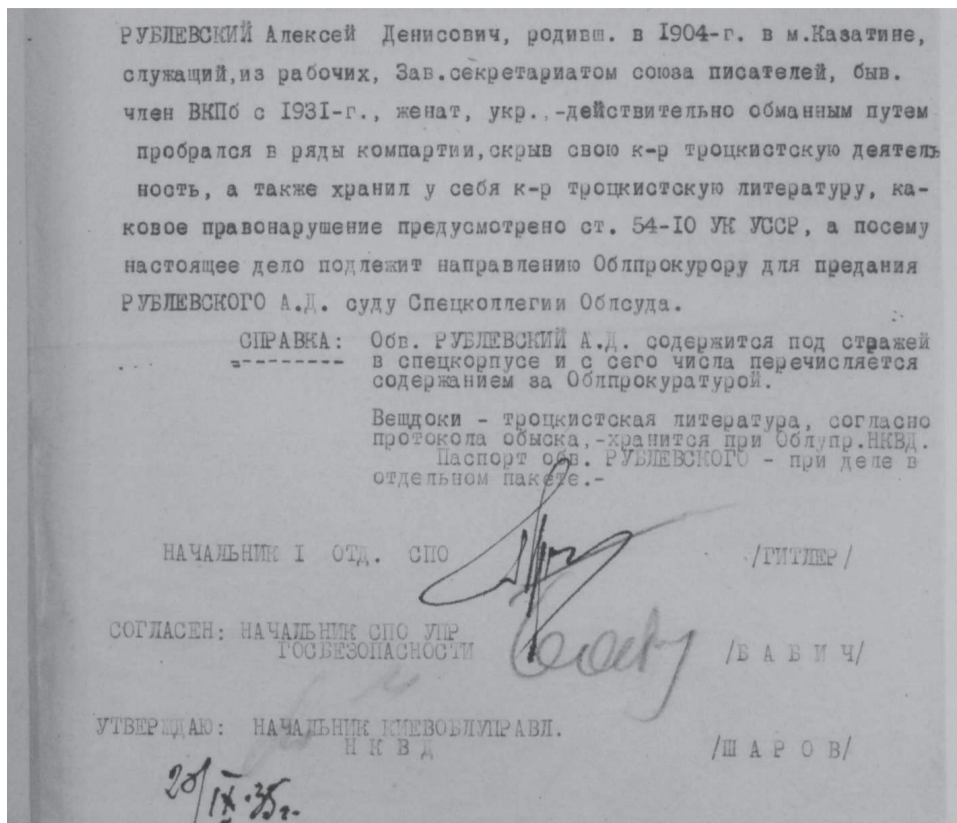
Цю довідку складено на підставі наявних у справі неперевічених матеріалів, які свідчать про те, що Рублевський 10 березня 1937 року в розмові з іншим в'язнем «відстоював троцькістів», а 13 березня 1937 року висловлювався про технічну відсталість нашої країни.

Інших матеріалів у справі немає. Вироком Трійки УНКВД Ленінградської області (протокол № 82) від 9 жовтня 1937 року Рублевський Олексій Денисович засуджений до ВМН (найвищої кари. — Авт.). 2 листопада вирок виконано».

Ось так по-ленінськи просто — «не допускаю ідіотської волокити» — вбивали людей у імперії терору 1937 року...

Минув час, і в липні 1989-го архівною кримінальною справою №34570 фп на О. Рублевського зацікавилися в Комісії партійного контролю при ЦК Компартії України. Ознайомилися з матеріалами й повернули справу супровідним листом з грифом «таємно» в 10-й відділ КГБ УССР. Заступник голови тієї комісії В. Дашенко в листі повідомив: «З матеріалів справи видно, що Рублевський О. Д. реабілітований у судовому відношенні лише в частині засудження його спецколегією Київського обласного суду від 17 жовтня 1935 року. Питання про законність рішення Трійки УНКВД по Ленінградській області від 9 жовтня 1937 року про його розстріл, відповідно до Указу Президії Верховного Совету СРСР від 16 січня 1989 року не розглядалося. Просимо розглянути й про результати повідомити». Тут варто додати: партійні архіви України ще 1960 року на запит органів держбезпеки відповіли, що не мають документів про виключення Олексія Рублевського з партії. Тож і турбота КПК про «реабілітацію» була вже, даруйте, як мертвому каділо... Втім, наприкінці жовтня 1989-го (коли СРСР уже скрізь тріщав і в липні 1990-го Київ ухвалить Декларацію про державний суверенітет України) покараного «реабілітували» в партійному відношенні (посмертно). У справі є навіть постановка за підписом тогочасного лідера комуністів УССР Станіслава Гуренка...

Про Олексу Рублевського інформації в інтернеті обмаль. Стислі дані є, зокрема, у

Підпис Гітлера на документі.

«Списку Сандармоху», який я склав і оприлюднив з нагоди 80-х роковин Великого терору. У тому списку — 287 соловецьких в'язнів, чий долі тісно пов'язані з Україною. Усіх їх розстріляли в жовтні й листопаді 1937-го в урочищі Сандармох — майже за два десятки кілометрів від залізничної станції Медвежа Гора в Карелії. Як відомо, то були масові страсти: жертвами стали митці, вчені, освітяни, селяни, робітники... Серед 1 тис. 111 етапованих з тюрми й убитих політичних в'язнів — режисер Лесь Курбас, письменники Микола Куліш, Микола Зеров, Валер'ян Підмогильний, Валер'ян Поліщук, Михайло Ялович, Павло Филипович, голова Головнауки й Держвидаву УССР Юрій Озерський, редактор Держвидаву Клим Поліщук, редактор журналу «Життя і революція» Євген Черняк, книговидавець і літератор Антін Крушельницький...

Архівна справа НКВД, збережена в Києві — унікальне джерело про жертву репресій та його рідню. Чи залишився хтось із нащадків десь у Сибіру? Пошук в інтернеті «підказав» зареєстрованого в Ленінському районі Тюмені Сергія Миколайовича Рублевського, пенсіонера, індивідуального підприємця в 2019—2021 роках. Може, він онук Олекси? З 1950-х, нагадаю, саме в Тюмені (в Ленінському районі на вул. Дам-

бовській, 29), жив Микола Рублевський — той самий «колишній злодій», якому з Верховного Суду УССР у грудні 1960-го повідомили, що справу його батька припинено за відсутністю складу злочину.

Ця архівна розвідка може стати в пригоді пошуковцям, дослідникам, зокрема знавцям соловецької теми, що живуть не лише в Україні, — Юрію Серову (Торонто, Канада), Анатолію Разумову, Ірині Фліге... Стаття буде цікава й людям, які щороку вшановують пам'ять жертв державного терору на меморіалі «Сандармох» у Карелії. Там небайдужа громадськість, попри тиск і репресії нинішнього диктаторського режиму, невтомно нагадує світу про кремлівські злочини й лиходійства луб'янських катів.

А висновки з прочитаної пожовклої справи напрошуються самі, коли бачиш, що коли оті гітлери з НКВД і нинішній путлер — убивця-терорист, який уособлює колективне кремлівське зло. Їм однаково ненависні вільні люди.

Де подівся чекіст із прізвиськом нацистського фюрера? Канув у Лету. А на що сподіватися новій банді рашистів — можуть сказати, певно, сотні мільйонів жителів нашої планети.

Хай палюю війни і його поплічникам буде справедлива кара! А після суду Божого — убивцям горіти в пеклі! ■

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатити «Україну молоду» на травень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хтось все ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 квітня і ви отримуватимете газету з 1 травня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на сім місяців — 539 грн.,

до кінця року — 693 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ АРТ-ПРОСТІР

Невидима рука, незламний дух

У Києві показують мотанки художниці американського походження з українським корінням Олі Рондьяк

Тетяна РУДЕНКО

Дерев'яні ляльки-мотанки на людський зріст, картини, інсталяції та скульптури представлені у Києві на виставці «Невидима рука». Частина цих мистецьких робіт створена в період російсько-української війни. Їх привезла зі США авторка, художниця американського походження із сильним українським корінням Оля Рондьяк. Нові твори доповнені давнішими, частина з яких — із колекції Національного музею Революції гідності. Виставка триватиме до 12 травня в Галереї протестного мистецтва Музею Майдану.

Особливу увагу мисткиня приділяє традиційним, переосмисленим із погляду сьогодення українським лялькам-мотанкам. У своїх роботах вона намагається подолати розрив між вишивками своєї бабусі, створеними під час Другої світової війни в ув'язненні в ГУЛАГу, і своїми сучасними українськими портретами та скульптурами.

Серед десятків робіт сучасного українського мистецтва особли-

ву увагу привертає найновіший портрет української жінки Time Out. Над ним мисткиня працювала від початку повномасштабного російського вторгнення. Один образ, спільний для мільйонів українців, вражає й передає емоції та почуття жінок із різними долями, які нині перебувають у різних куточках світу.

«Коли почалася повномасштабна війна, я була в Америці, і щоразу, як приїжджаю до України, працюю над цією роботою. Це портрет українки. У 2013 році я почала створювати портрети українських жінок, і це найновіший. Він показує силу й незламність. Деякі люди залишилися в Україні під час війни, деякі мусили тікати, тож це поєднання різних абстрактних образів», — пояснює мисткиня.

Оля Рондьяк почала усвідомлювати наслідки травми покоління, створюючи колажі з тканини. Завдяки творчості мисткиня долає біль, породжений жорстокістю російського вторгнення, та прагне надихнути інших.

Мисткиня каже: «Я досліджую, як накопичений багатьма

поколіннями біль трансформується в національне самоусвідомлення та силу стійкості. В моєму випадку це також проявилось: натхнення черпаю від спогадів про мою бабусю, якої я ніколи не зустрічала, а також від досвіду моєї сім'ї в Україні під час історичних подій Другої світової війни, сталінських репресій, Помаранчевої революції, Революції гідності та повномасштабного російського вторгнення.

Мої сучасні жіночі портрети стали як метафора рішучого та незламного духу України. У своїх колажах я поєдную історичні сімейні документи, родинні листи та актуальні газетні вирізки, унаочнюючи тяглість поколінь, актуальність тих ідей і прагнень, якими жили наші предки, викликів, які вони долали, звертаюся до їхньої мудрості.

Вірю, що мистецтво має свою силу і свій голос у сьогоденній боротьбі проти загарбника, тож своєю творчістю хочу посилити голоси з України, несучи їх, виголошуючи мовою мистецтва в інших країнах».

Для низки робіт художниця,

Мисткиня Оля Рондьяк (у центрі) у Києві.

Фото з фейсбук-сторінки «Галерея протестного мистецтва Музею Майдану».

яка працює у змішаній техніці, використала паризький гіпс як символ зцілення, адже саме його використовують для лікування зламанних кісток. Тож Оля Рондьяк переконана: мистецтво не лише зцілює, захищає та об'єднує, а ще й є потрібним елементом для виживання. Назва виставки символізує невидиму силу, яка веде та надихає.

«Сучасне мистецтво Олі Рондьяк, яка народилася в Америці, глибоко закорінене в народну традицію, зазначає Ігор Пошивайло, генеральний директор Національного музею Революції гідності. — Модерні колажі та скульптури цієї добре знайомої у світі мисткині ґрунтуються на історичній свідомості та травматичному досвіді її родини в Україні — від найвних ляльок-

мотанок до страждених вишиванок бабусі у гулагівських таборах. Оля своїми творами не лише прагне зцілити та зробити сильнішою свою зранену батьківщину в буремний час боротьби за її майбутнє, а й актуалізувати роль України у сучасному поступі світу, повернути його увагу до історичної пам'яті та культурної самобутності героїчного й непереможного народу, який мужньо захищає людство від московської чуми».

Драматичні паралелі минулих визвольних змагань і сьогодення з особливою силою перегукуються на виставці Олі Рондьяк «Невидима рука». Мисткиня сакральні для кожного українця речі — мотанку й ікону — прив'язує до подій, які відбуваються в Україні сьогодні. ■

■ ЧАС «Т»

Стукіт і стогін коліс

Вимушена міграція через війну в хореографічній виставі «Д.І.М.»

Валентина ГРИГОРЕНКО

Ніхто із сучасників, напевно, не міг до 24 лютого 2022 року уявити переповнені залізничні вокзали, з яких українці їхали від страшно повномасштабної війни. Як згадка про евакуацію, про вимушену міграцію та рідну оселю всередині кожної людини — виникла танцювальна вистава «Д.І.М.», яку двічі у травні знову покажуть у Києві, цього разу в Опері на Конрактівій площі.

Хореографічно-музичний «Д.І.М.» виріс із вистави «М.Н.О.Т.Ф., або Мій дім на двох ногах» — проєкту 2022 року, реалізованого в рамках програми резиденцій для митців з України за підтримки TanzHaus — TanzFaktor та Kunststiftung NRW (Кельн, Німеччина). Прем'єру столичні глядачі мали змогу подивитися в передостанній день минулого року в Міжнародному центрі культури і мистецтва.

Поєднання сучасних хореографії, сценічності та костюмів зі спеціально створеною музикою занурюють глядацьку залу в тривожну невідомість і очікування надійного пристанища після поневірянь. Художник-сценарист та художник з костюмів — Богдан Поліщук. Художниця з освітлення — Світлана Змєєва.

Виставу створено людьми, які обисто пережили евакуацію з рідних домівок у воєнний час і вирішили втілити власний досвід на сцені так, як уміють це найкраще, — танцем. Невипадковими є образи залізничні й залізничника у виставі. Адже ці магістрили в перші дні повномасштабного вторгнення перевезли з України, на яку насту-

Хореографічно-музичний «Д.І.М.».

Фото Анастасії Телікової надане організаторами.

пали війська російської федерації, чи не найбільше внутрішньо переміщених осіб.

Танцювальна вистава «Д.І.М.» у виконанні артистів Insha Dance Company — це робота, створена танцівником, хореографом, суперфіналістом восьмого сезону шоу «Танцюють всі!» Іллею Мірошніченком, а також Катериною Кузнецовою. «Мистецтво не може бути ні поза політикою, ні поза соціальними процесами. Виставою ми спробували підтримати емоційний стан, пояснити глядачеві, що кожен із нас так чи інакше втрачав дім. Головне — не втрачати надії й віри в краще», — коментує хореограф-постановник Ілля Мірошніченко.

«Головним символом дому для мене в цій виставі є дорога — не дарма ми використовуємо вислів: дорога додому починається у той момент, як ми з нього їдемо. Це щось на кшталт: цінуємо тоді, коли втрачаємо, — каже Катерина Кузнецова. — Зробивши пер-

ший крок через кордон, ти вже невимовно хочеш піти назад. Навіть є відчуття, що якась частина тебе так і робить — іде назад і залишається. Але ти, ковтаючи сльози, ідеш уперед. І ця дуальність відчуттів — це теж шлях, де ти з'являшся вдома тоді, коли нарешті об'єднаєш самого себе всередині. Мені здається, що в цій виставі немає нічого конкретного, що змалювало б відчуття присутності вдома. Бо у процесі створення вистави ми зрозуміли, що дім — це максимально індивідуальна річ, відчуття і поняття».

Музика у постановці поєднана зі стуком і навіть стогоном коліс. Вона створює те емоційне тло, яке і змушує співпереживати героям. Композитор і віолончеліст Віктор Рекало створив ексклюзивний музичний твір для струнного квінтету, який грає живо на сцені. Межування автором академічності та урбанізму нагадує, що й раніше були війни, однак сучасна російсько-українська найбільш на цей життєвий дорозі. ■

■ ПРОКАТ

Будинок «Слово» в кіно

В'ячеслав Довженко, Марина Кошкіна та Юрій Одинокий стали героями 1930-х років

В'ячеслав Довженко зіграв у фільмі Миколу Хвильового.

Фото надане пресслужбою фільму.

Євдокія ФЕЩЕНКО

Нарешті у кінотеатрах з 9 травня можна подивитися художній фільм «Будинок «Слово». Нескінчений роман» — неординарну і драматичну історію українських письменників 1930-х років, яким у радянській системі випало бути представниками «Розстріляного відродження». Історія заснована на реальних подіях.

Талановитих і амбітних літераторів зібрали під дахом одного будинку в Харкові, аби контролювати і змусити бути співцями тоталітарної радянщини. Однак обіцяний комуністичний рай перетворився на лекало.

Продюсери та режисер зібрали у стрічці насправді зірковий акторський склад. Головні ролі у фільмі зіграли Дмитро Олійник (Володимир Акімов), В'ячеслав Довженко (Микола Хвильовий), Ніна Набока (тьотя Варя), Марина Кошкіна (Гая), а також Станіслав Сукенко (Лесь Курбас), Юрій Одинокий (Мерер), Валерія Ходос (Рая Троян-

кер), Андрій Май (Володимир Сосюра), Юлія Чепурко (Марія Сосюра), Костянтин Темляк (Павло Тичина), Геннадій Попенко (Михайль Семенко).

«Над цим проєктом я зі своєю командою працював понад 10 років. І це було не даремно, — розповідає режисер та співавтор сценарію фільму Тарас Томенко. — Це довга і непроста дорога повернення письменників Розстріляного відродження з небутия. Спочатку я зробив документальний фільм «Будинок «Слово». Пам'ятаю, як тоді, 8 років тому, коли він вийшов у прокат, глядачі відкривали для себе цілий всесвіт української культури, як спрагло долучалися до імен забутого українського письменства 20-30-х років. То було справжнє повернення. Ефект цунами. Після виходу картини з'явилася велика кількість культурних ініціатив, започатковували сайти, ставили вистави, робили опери, літературні читання, записували рок-альбоми, перевидували книжки, відкривали мистецькі резиденції в самому будинку

«Слово». Дійсно, неймовірну силу має кінематограф!».

Тарас Томенко акцентує: «Захопливий сценарій, котрий вивіреним документальним фільмом, неймовірний акторський склад, вишукана операторська робота, божевільна атмосфера 20-30-х років, періоду розквіту авангардного мистецтва, — все віддзеркалює той час, 100 років тому, щоб ми могли побачити нас теперішніх — у кривавій м'ясорубці російської орди. Для мене важливо, що мій фільм виходить саме зараз, у доленосний для України час».

Художню драму «Будинок «Слово». Нескінчений роман» було знято в 2021 році. Сценаристи Стрічки — Тарас Томенко, оператор-постановник — Михайло Любарський, художник-постановник — Швекет Сейдаметов, композитор — Алла Загайкевич. Світова прем'єра відбулась на 37-му Варшавському кінофестивалі-2021 у рамках міжнародної конкурсної програми. ■

■ ЛАВРЕАТ

Розслідувач

фанатизму

Костянтин РОДИК

У Люка Гардінга, політичного журналіста лондонської Guardian, вийшла в Україні вже друга книжка. «Мафіозну державу» (К.: Темпора, 2014) він написав по тому, як його видворили з Росії після багатьох років роботи в Москві спеціальним кореспондентом. Звісно, то були спогади про перебування у тоталітарному лігві, але передовсім — розлогий і глибокий політологічний аналіз сучасного тамтого режиму. Аналіз настільки якісний, що «УМ» присвятила йому дві статті (крайня — у номері від 13.04.2022). Тепер-от нова книжка з її цілком очікуваним рейтинговим лавреатством: «Вторгнення. За лаштунками кривавої війни Росії та боротьби України за виживання» (Х.: Віват, 2023).

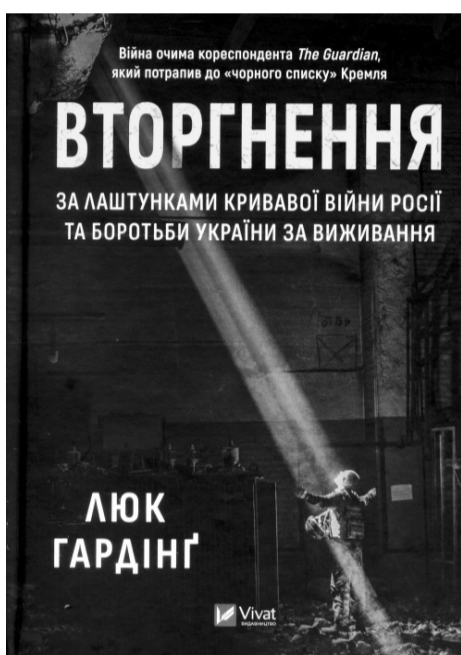
Відгук рідної Гардінгової Guardian на новинку: «Елегантність тексту і ґрунтовність досліджень». Елегантність, звісно, не у ґлянсовому розумінні, а у здатності коротко, сильно і страшно окреслити контекст проблеми. Ось як про європейський пацифізм крайнього двадцятиріччя, що стимулював російську агресію: «Ангела Меркель... дозволила німецькій економіці підсісти на дешевий російський газ. Це була одна з найбільших політичних помилок післявоєнного часу».

Фактично внаслідок цієї недалекоглядності й почалася війна 2014-го: «Вторгнення Путіна 24 лютого 2022 року було, радше, ескалацією... Версія 2022-го являла собою різке загострення тривалої перестрілки, в якій уже полягло чотирнадцять тисяч людей». Це — до питання про «несподіванку». Здається, ніхто на Заході не вважав гігантські російські маневри кінця 2021-го — початку 2022-го за пересічні військові навчання. Тоді, як зазначає Гардінг, «на східний фланг Альянсу, до місць розташування його контингенту, було відраджено триста тисяч солдатів (усемеро з гаком більше, ніж було раніше!)... Джонсон оголосив, що на захист Естонії стане ще тисяча британських солдатів, а також один з двох нових авіаносців».

Схоже, вояки передислокувалися не з перспективою шашликів, про які в той самий час просторікував Зеленський. До речі, варто звернути увагу на мало поширену інформацію про спічрайтера президента: «Тексти для українського лідера пише Дмитро Литвин — колишній журналіст, поціновувач творчості свого американського колеги Гантера С. Томпсона... Сергій Леценко... назвав Литвина літературним і креативним асистентом Зеленського, «співтворцем», виконавцем продюсером блокбастеру в стилі Netflix: «Діма щодня збирає ідеї Президента, а відтак робить із них оповідь». Гардінг, зіставляючи президентські спічі у стилі ґонзо-журналістики з реальністю, лише приголошено зауважує: «То було дивовижно».

Авжеж, британський журналіст звик ретельно вивчати публічні заяви політиків, шукати ознаки намірів та відлуння дій. У зверненнях Зеленського знаходив тільки експресіоністське нагромадження емоцій. Нехай навіть про шашлики — то для збиття панічних настроїв. Але ж немає й жодних ознак підготовки країни до неминучої війни. Гардінг не просто так згадує: «Вступивши до Євросоюзу після розпаду ССРСР, Фінляндія придбала шістьдесят чотири американські винищувачі F-16 та арсенал крилатих ракет, а також збрала велику армію у складі двохсот вісімдесяти тисяч солдатів і дев'ятиста тисяч резервістів на п'ять із половиною мільйонів населення». В Україні ж на його очах коїлося щось протилежне.

Уважний до слів, Гардінг не міг збагнути, як київська влада могла пустити повз вуха епізод, коли ще за рік до пов-

номасштабного вторгнення «репортери запитали Джо Байдена, чи вважає він кремлівського очільника вбивцею, на що президент США відказав: «Гм... Так». Назвав не провокатором, шулером чи аферистом, а саме так. Щось подібне чув журналіст і в Києві — наприклад, оцінку Путіна від Юлії Тимошенко: «Цілком раціональне, холодне, жорстоке, чорне зло». Натомість від реальної влади — тільки мантри про гіпотетичну мирноносну зустріч з ватажком РФ.

12 червня 2021 року Путін «написав статтю «Про історичну єдність росіян і українців» обсягом у п'ять тисяч слів — найімовірніше, власноруч... Вона була важливішою за будь-які тексти й накази, що їх Путін видавав протягом свого тривалого перебування на посадах президента і прем'єр-міністра. Це був маніфест перевороту й перегляду установчих ідей... Шойгу наказав керівникам усіх російських військових академій обов'язково включити цей опус до навчальної програми... Того ж літа колишній президент РФ Дмитрій Медведєв заявив, що українці позбавлені «самоідентифікації», а отже, вони є просто «васалами». На печерських пагорбах не зважили на все це».

Українська провадна пропаганда заводила народ на манівці, пояснюючи наміри та дії Путіна винятково з точки зору логіки. Гардінг же вважає, що в наших руках щира віра, алогічна за визначенням: «Щоб урятувати Україну, необхідно було здолати злих духів Америки і НАТО».

Для Путіна це справді «посередницька війна з Заходом», і саме через те він «надав своєму наступу форми середньовічного хрестового походу». Фанатична віра моторошніша навіть за злочинну логіку.

Ретельно вивчаючи дискурс Кремля, Гардінг знайшов імовірне обґрунтування дати вторгнення: «Одним із героїв Путіна був Фьодор Ушаков — флотоводець XVIII століття... саме

■ ОБРІЇ

«Найгарячіша» підномінація, де сконцентровано корпус торішніх новинок про війну з росією. Дві книжки здобулися на однаковий лавреатський рейтинг.

Публіцистика/сучасні мемуари

1	Люк ГАРДІНГ. Вторгнення. — Х.: Віват, 352 с. (п)	73,60
1	Народні Герої України. Історії справжніх. Книга друга. — К.: Білка, 552 с. (п)	73,60
3	Олександр МИХЕД. Позивний для Йова. Хроніки вторгнення. — Л.: Видавництво Старого Лева, 344 с. (п)	36,80
4	Блекаут. — К.: Yakaboo Publishing, 64 с. (п)	33,20
5	Ірина ГОВОРУХА. Плахта. — К.: Саміт-Книга, 393 с. (о)	29,40
6	Славенка ДРАКУЛІЧ. Війна всюди однакова. — Л.: Човен, 184 с. (п)	26,80
7	Сергій РУДЕНКО. Бій за Київ. — Х.: Фабула, 208 с. (п)	24,60
8	Олександр КРАСОВИЦЬКИЙ. 10 розмов про майбутнє України-3. — Х.: Фоліо, 240 с. (п)	23,20
9	Юрій ЖУРАВЕЛЬ. Сториця. Хронологія війни. — Рівне: Діти підземелля, 2023, 110 с. (к)	16,00
10	Андрій ГУМЕНЮК (КЕЛЬТ). Африка. Пісні війни. — Л.: Видавництво Старого Лева, 360 с. (п)	15,00
11	Володимир ВАКУЛЕНКО-К. Я перетворююсь... Щоденник окупації. — Х.: Віват, 192 с. (п)	13,20
12	Андрій ПЕРМЯКОВ. Залізна евакуація. — К.: Креативна агенція «Артіль», 120 с. (п)	12,80
13	Дмитро БУШУЄВ. Історія нескорених. Україна на захисті європейської цивілізації. — К.: Кліо, 248 с. (п)	11,80
14	Юрій ГУДИМЕНКО. Історії та війни. — Х.: Фоліо, 416 с. (п)	9,00

оцінювалося 36 видань

він завдав поразки Османській імперії й узяв під контроль Крим, а після відставки подався у ченці... 2001 року РПЦ проголосила його святим. Либонь, через це для початку втілення давно замисленого месіанського проєкту з приєднання України Путін обрав «сакральну» дату дня народження Ушакова — 24 лютого». Не аж так важливо, чи це насправду так. Важливіше зрозуміти, з чим ми зіткнулися — з геть іншим способом мислення, де не діють звичні для нас поняття добра і зла.

Гардінг далекий від іще однієї популярної тези «телемафону»: мовляв, ідейно схиблений тиран тримає у страху цілий народ; ще трохи західних санкцій — і вони там збунтуються. Наш автор досить довго прожив у Росії, аби поділяти таку ілюзію. Ось одне з його спостережень 2022 року: «Навіть по тому, як незалежні новини відійшли у небуття, росіяни ще мали доступ до достовірної інформації завдяки VPN. Але майже ніхто не користувався такою можливістю. Проблема полягала не в технічних перешкодах, а у психології. Здається, що тут складного? Просто клацни мишкою, та й по всьому. Але тоді тобі доведеться визнати співучасть у помилці історичного масштабу, і твій світ перекинеться догори дригом. Бо правда в тому, що твоя країна не є силою добра — вона коїть кричущі воєнні злочини. Люди воліли дивитися офіційні телеканали».

Люк Гардінг — політичний журналіст, а не військовий кореспондент чи репортажист. Його царина — не фіксувати факти, а розслідувати мотиви. Але у такій книжці, як «Вторгнення», він, ясна річ, не міг уникнути покрокової реконструкції подій. І робить це концентровано й об'ємно, як-от: «За два тижні облоги Маріуполя з сотні автобусів лишилося двадцять один — достатня кількість, щоб евакуювати дві-три тисячі людей замість двохсот тисяч охочих. Крім того, росіяни мінували дороги... «Азовсталь» прийняла приблизно сто тисяч людей». Та передовсім фокусується, знов-таки, на інтерпретаціях, які відкривають альтернативні виміри. У тому ж маріупольському розділі є побіжна згадка про Анатолія Лозу, колишнього добровольця, а тепер Гардінгового провідника-фіксера: «Він був ідеалістом. Чи не міг би я познайомити його з британським магнатом Річардом Бренсоном, поцікавився він. Імовірно, Бренсон погодився би профінансувати його про-

єкт із забезпечення українських бійців безкоштовними модульними будинками. Маючи таке житло, вони могли б осісти в Маріуполі і позбавити місто іміджу «сірого прикордоння». Характеристика «ідеаліст» тут не має жодного зневажливого відтінку, а сама «ідея» змушує замислитися: чи не була б доля міста справді іншою за такого варіанта?

Книжка «Вторгнення» дійсно є високофаховою аналітикою топжурналіста. Проте іноземцеві буває важко орієнтуватися в деталях місцевої історії. Ось він згадує «Великий Новгород, одне з найстаріших міст Росії, колицю національної демократії» — і припускається одразу трьох помилок. По-перше, Новгород виник задовго до Москви і став «російським» тільки після анексії 1478 року. Республіканське віче справді проіснувало там ще якийсь час, але за межі міста так і не поширилося — за Івана Грозного в Новгороді влаштувано жакливу різанину, яка назавжди покляла край тим демократичним формам. І по-третє, вираз «національна демократія» стосовно Росії не має сенсу, бо не підтверджується історичними фактами.

«Тортури, зґвалтування, вбивства дітей — загарбники поводитися так само, як нацисти вісімдесят років тому», — пише Гардінг у главі про Бучу. А доречною була б інша паралель: 1945-го советські війська «звільняли» європейські міста у той самісінький спосіб, що й Ірпінь чи Бородянку. Зрештою, так само, як «звільняли» Батурин 1709-го.

Дивно звучить і фраза «скінчила дія невдалих домовленостей, укладених вісім років тому в Мінську... Настав час жакливих наслідків». «Мінськ», в суті справи, дав нам час для створення ЗСУ. Що кристалилося цією можливістю далеко не повною мірою — то вже інша історія.

Англієць не здатний збагнути зізнання жінки, яка пережила окупацію Бучі: «Ми молилися російською». Але які тут претензії до нього, коли ми самі досі не здатні почути Ірину Фаріон.

В останньому абзаці книжки знаходимо авторське твердження, у якому дуже хотілося б пересвідчитися: «Росія втратила Україну остаточно».

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Ганна ВОЛКОВА

«Найдорожче сало в Україні» — це такий собі істинний «сувенір», який придумали Віталій та Марина Мостові з Полтави. Дійсно, підчервину, замариновану в різноманітних спеціях і розфасовану в оригінальні баночки, не сором презентувати навіть людині з великими статками.

Чому сало найдорожче? Чому його немає в роздрібній торгівлі? В якій країні виявилось найбільше поціновувачів українського дорогого сала? Про ці та інші нюанси ведення сального бізнесу ми розпитували успішних полтавських підприємців.

Почали бізнес, маючи 300 гривень на кредитній картці

Марина та Віталій буквально від листопада минулого року зуміли «прищепити» «генетичний код нації» мало не половині світу. На своє фірмове сало вони «підсадили» вже багатьох мешканців Європи. До речі, найбільше поціновувачів цього продукту, як з'ясувалося, у Фінляндії. Постійні замовники з'явилися в них також у США й Канаді. А це ось недавно пробну партію замовили наші переселенці з Австрії і навіть з якихось екзотичних островів, назву яких подружжя не запам'ятало. В Україні ж найчастіше замовляють їхній товар кияни, дніпровці, одесити та львів'яни.

Це при тому, що в Мостових найдорожче сало в Україні. Саме під такою назвою вони постачають на світовий споживчий ринок дрібно нарізану відбірну підчервину, засолену й замариновану в різних спеціях. Сальної продукції поки що п'ять видів: традиційне сало — з сушеними кропом, петрушкою, зеленою цибулею і часником; пікантне — з сушеними томатами і базиліком; класичне — із сумішшю мелених перців; фірмове — з копченою паприкою. А також «Козацька закуска» з м'ясоного сала з часником та кропом, яку зручно намазувати на хліб. Це, кажуть виробники, бестселер.

Ціна баночки сала вагою 350 грамів у роздріб — 250 гривень. Тобто кілограм коштує 750 гривень.

Мостові продають свій товар переважно через інтернет-замовлення й тричі на тиждень відправляють його адресатам «Новою поштою». Зазвичай по тисячі баночок на тиждень. За кордон передають через перевізників, які їдуть до західних кордонів України, звідки його забирають оптові покупці.

— Маємо мрію познайомити з нашим салом увесь світ, — цілком серйозно каже Віталій Мостовий. — Нагодувати не вдасться, бо це продукт не для щоденного вжитку. Та й свиней на Полтавщині стільки не набереться.

Сам 42-річний підприємець, у минулому торговий представник, щоранку обов'язково снідає салом. Його улюблене — традиційне. А от 31-річна дружина, за фахом бухгалтер і перукар-стиліст, узагалі байдужа до цього продукту.

— Ми вже сім років разом і стільки ж ведемо сімейний бізнес. То я тільки зараз трохи від'ївся, — усміхається чоловік. — Підприємництвом починали займатися, маючи триста гривень на кредитній картці. Купили на них продуктів для борщу та плову й зайнялися розвезенням комплексних обідів на замовлення. Потім почали готувати напівфабрикати і пропонувати полтавцям заморожені галушки, голубці, млинці... Торгували також шашликами.

Згодом до Марини й Віталія почали звертатися великі компанії: замовляли фуршети, банкету. Щоб розширюватись, доводилося вкладати більше коштів, ніж могли заробити. На свій перший банкет, до речі, позичили в одних друзів скатертинку, в інших — келихи, ще в когось — термобокс, слайсер... Влазили в кредити, прогорали. Було таке, що за щастя мали тюльку на столі...

— Частенько до батьків ходили в гості, щоб у них поїсти, — продовжує спогади Марина. — А ось на дні народження друзів не ходили років три, бо не мали за що купити подарунки. Вони вважали, що ми загорділися, відкопили зайняли бізнесом. Але насправді нам було незручно комусь зізнатися в тому, що не можемо заробити грошей. Наша донька, до речі, який зараз п'ять років, виростає в одязі, який мені віддавали подружки, що залишився від їхніх дітей.

Хочете наїстися сала — сходите на базар

Нині основний вид діяльності фірми «Золота сота», якою володіють Мостові, — кейтеринг. Багато полтавців саме їм замовляють організацію банкетів, фуршетів, весіль. Паралельно подружжя веде ще

■ ДОСВІД

Крім тополі і калини,

Полтавські підприємці торгують найдорожчим стратегічним продуктом

Віталій і Марина Мостові.

кілька бізнес-напрямів. Мають дві садиби в приміському селі Петрівка, розвивають екотуризм, займаються бджільництвом. Організують екскурсії на пасіку, проводять майстер-класи з виготовлення галушок, розпису медових пряників, приготування борщу...

Нині зайняті запуском розфасованих у тару з харчового пластику десертів — тірамісу й торта «Наполеон». У найближчих планах — запустити самогонарню й пивоварню...

— Насправді можливостей для підприємництва дуже багато, аби було бажання ним займатися, — переконаний Віталій, який, до слова, є членом Спілки самогонщиків України. — Дехто зі знайомих каже, що ми з Мариною такими вродилися, бо на всьому заробляємо гроші. Хоча, думаю, треба лише уважно слідкувати за світовими тенденціями й, можливо, повторити чийсь досвід, додавши щось своє.

■ **А чи не було бажання кинути бізнес, коли він не йшов? — цікавлюся.**

— Я кілька разів поривався це зробити. Хотів влаштуватися далекобійником, щоб їздити за кордон і мати постійний зарібок. Але дружина не здавалась і мене завжди переконувала ще трохи потерпіти — вона бачила в нашій комерції перспективу.

■ **Та все ж ближче до сала. Чому воно найдорожче в Україні? Бо з якоїсь особливої**

Намазка із сала, часнику, зелені.

TikTok
@mostovy.family

■ ДОСВІД

сало — символ України

Продукція на будь-який смак.

Яке ж воно смачне!

Сала багато не буває.

У Європі така баночка коштує не менше 11 євро.
Фото надані Мариною та Віталієм Мостовими.

породи свиней, яких годували особливим кормом? — питаю підприємців.

— Ми використовуємо лише відбірну підчеревину й біле сало, — пояснює Марина Мостова. — Купуємо в одній із торгових мереж, куди фермери здають свою продукцію. Купувати в них на пряму не виходить, оскільки їм треба здати на реалізацію всю тушу, а не кусками. Мати власну ферму для нас — недозволена розкіш. Тому ми уклали угоду з директорами магазинів цієї торгової мережі, згідно з якою з певної партії заводу продавці відбирають крапці, підходящі для нас шматки. Та навіть з них у баночки йде 30-40 відсотків, а некондиція — у відходи. Зазвичай ми її роздаємо своїм співробітникам

і пускаємо на благодійність, оскільки переробного виробництва не маємо.

Мінімальна собівартість однієї баночки такого сала становить 190 гривень. У ціну закладається робота кухарів, яким ми платимо гідну зарплату, самі баночки та кришки, які замовляємо з Китаю (разом 21 гривня), витрати на поліграфію, рекламу. Ну і, звісно, вартість натуральних інгредієнтів для маринування, а також наш прибуток.

Коли ми тільки представили своє сало в соцмережах, піднявся хайп: чому так дорого? Ми спочатку пояснювали, а потім вирішили зняти всі питання назвою продукту. Зрештою, кожен може повторити наш досвід

і знизити ціну. Але в нас досі немає ні партнерів, ні конкурентів. А тим, хто нас критикує, відповідаємо: хочете наїстися сала — сходіть на базар.

Мистецтва продавати треба вчитись

Мостові розповідають, що ідея із засолювання сала в банках виникла після того, як знайома, збираючись до Америки, попросила їх нарізати тоненькими кусочками український стратегічний продукт у півлітрову банку, щоб він мав презентабельний вигляд. Згодом вони побачили, що їхній знайомий фасує солоні горішки і розливає холодну каву в оригінальні пластикові баночки. І Віталій з Мариною вирішили «поєднати» підчеревину з такою тарою.

— Це було минулого року перед Великоднем, — пригадує Віталій. — Знайомий дозволив нам скористатися його автоматом для закручування кришок, і ми зробили пробну партію — двадцять баночок. Цілий місяць їх продавали! Наступні кілька місяців збут тримався на цій цифрі, тим паче, що в теплу пору року сало продається слабо. Вже були думки відмовитись від ідеї. Водночас у мене була думка освоїти професію програміста, щоб працювати онлайн. З початком великої війни з'явилося розуміння того, що в будь-який момент бізнес може бути знищений або його доведеться релокувати. Тому треба мати план Б. Та вчитися на програміста було б дуже довго й дорого. Тож вирішив навчитися продавати това-

ри через соцмережі.

Скористався кількома місячними платними курсами з інтернет-продажів одного відомого блогера. Було дуже цікаво і корисно. Коли я почав застосовувати здобуті знання на практиці, то в нашому сальному бізнесі стався прорив. Тепер ми щомісяця купуємо 300-500 кілограмів підчеревини та сала для переробки й відправляємо покупцям по 1 тисячі баночок готового продукту. Могли б і більше, але можливості наших фермерів обмежені.

Темні прожилки у підчеревині — ознака її натуральності

Кухня, на якій найняті працівники родини Мостових створюють кулінарні шедеври, невелика, але містка: якого тільки технічного приладдя тут нема! Одне з останніх придбань — машинка для закрутки сала вартістю тисячу доларів. Звідси ж уже п'ять років ведуться короткі відеорепортажі з приготування різноманітних страв, які потім з'являються в соцмережах.

— Під нашу сальну продукцію одна одеська фірма спеціально запускає виготовлення пет-банок і кришок, — із задоволенням розповідає господар «Золотої соти». — Нам буде дешевше їх купувати.

■ Значить, «Найдорожче сало України» втратить у ціні? — питаю.

— Навряд. Адже саме сало дорожчає, друкарські послуги дорожчають, ціна реклами зростає.

■ Який вид продукції ко-

ристується найбільшим попитом у покупців?

— Вісімдесят відсотків купують одразу всі п'ять видів. Оптовикам ми робимо хороші знижки. У Європі наше сало продається не менш як за 11 євро.

■ А чому в наших великих магазинах його немає?

— Ви купуєте в наших магазинах мед, наприклад? — запитує Марина, відповідаючи. — Ні! Бо натурального меду там немає. Тому ви йдете по нього на базар. Якби ми продавали наше сало в торгових мережах, то до нього було б, напевне, таке ж ставлення, як до штучного меду. Для крафтового виробництва це смертельно.

До того ж більшість населення настільки звикла до рожевого кольору переробленого м'яса, який досягається завдяки різноманітним хімічним добавкам, що темний колір м'ясних прожилок у підчеревині сприймають як ознаку... зіпсованості. Хоча це якраз ознака натуральності. Ми не використовуємо ніяких нітритів, тільки природні інгредієнти.

■ Можна рецепт сумішей для маринування?

— Це секрет фірми. Пропорції були підібрані шляхом експериментів. Сало має маринуватися не менше доби. Зрештою, кожен може зробити це на власний смак.

■ Який термін придатності у цього фірмового продукту?

— Воно стоїтиме і два, й три місяці в холодильнику без зміни смакових якостей. Ми це тестували. Хоча рекомендуємо спожити протягом трьох тижнів.

Аби привабити ще більше покупців, Мостові запустили партію сальної продукції в половину менших за об'ємом баночках і планують встановити ціну 130 гривень. Думають розширювати асортимент, може, фасуватимуть ще копчене сало.

— Не треба лінуватись, — пояснюють Мостові феномен свого успіху.

Водночас з усіх сил допомагають фронту. З кожної партії розфасованого сала 20 відсотків віддають для ЗСУ, що еквівалентно 15 тисячам гривень щомісяця. А з воєни роблять свічки, які відправляють своїй родинці в Японію. Виручені там кошти спрямовують на допомогу воїнам та внутрішньо переміщеним особам. Могли б і самі виїхати за кордон, оскільки Віталій має шийну травму й мобілізації не підлягає. Але вони — великі патріоти. І свою місію вбачають у тому, щоб своєю працею зміцнювати і змінювати Україну. ■

О НОВЛЕНЕ МЕНЮ

Відчуй весняний аромат

Добірка запашних страв із сезонних продуктів

Валерія МУСХАРІНА

Другий місяць весни триває, а тому саме час приготувати щось свіже, запашне й вітамінне. Наш продуктовий кошик відчутно поповнюється більшим різноманіттям овочів, фруктів та зелені. На страви з цієї добірки, яку створив відомий шеф-кухар Євген Клопотенко, не піде багато часу. Ви зможете обрати найбільш привабливий рецепт і завдяки вдалому поєднанню смаків створити власну вишукану страву. Ба більше, зробити це швидко і з доступних весняних інгредієнтів.

Зелений борщ: рецепт зі свіжим шпинатом

«У борщу немає канонічного рецепта. Але в кожній родині в Україні є той, яким вона пригощає своїх друзів та родичів. Червоний борщ не має якихось часових обмежень, бо продукти наявні весь рік, а от зелений борщ — історія досить сезонна. Звісно, ви можете приготувати консервований щавель і насолоджуватися зеленим борщем так само й узимку, але найсмачніший він зі свіжого щавлю. Ця зелень з'являється першою навесні, а тому, поки сезон триває, треба встигнути насолодитися цією стравою», — пише Євген Клопотенко.

На його думку, найбільш традиційний варіант зеленого борщу готується лише зі щавлем, але в кожного є свій рецепт і своя традиція. Тому часто тут з'являється буквально вся перша ґрунтова зелень — шпинат, зелена цибуля, кропива. Цей борщ готується ще й із додаванням шпинату, щоб було корисніше: така зелень є досить нейтральною на смак, тому суттєвої різниці не дасть, а от користі — антиоксидантів, вітамінів і клітковини — у вас буде більше. Отже, підготуйте такі інгредієнти:

- * велика морквина — 1 шт.;
- * ріпчаста цибуля — 2 шт.;
- * великі картоплини — 2 шт.;
- * лавровий лист — 1 шт.;
- * пучок шпинату — 1 шт.;
- * пучок петрушки — 1 шт.;
- * пучок зеленої цибулі — 1 шт.;
- * соняшникова олія — 2 ст. л.;
- * перепелині яйця — 4 шт.;
- * вода — 1,5-2 л.;
- * сіль і перець — до смаку.

Готуємо овочевий бульйон. Одну цибулину очищуємо та перекладаємо до каstrулі. Моркву очищуємо та беремо половину, нарізаємо її товстими кружальцями. Перекладаємо до цибулі. Заливаємо 1,5-2 літрами води, додаємо лавровий лист і кілька дрібок солі. Доводимо до кипіння й варимо овочевий бульйон упродовж 20 хвилин. Коли бульйон буде готовий, видаляємо шумівкою овочі та лавровий лист і залишаємо на маленькому вогні.

Водночас із цим відварюємо 4 перепелині яйця. Буде достатньо 4-5 хвилин кипіння, щоб вони повністю приготувалися. Якщо не маєте перепелиних, беріть 2 курячі яйця та варіть 8 хвилин.

Другу половину моркви ріжемо дрібними кубиками чи соломкою. Дві великі картоплини чистимо і ріжемо приблизно таким же кубиком, як і моркву. Нам потрібно, щоб вони приготувалися одночасно. Одну невелику цибулину очищуємо і дрібно нарізаємо.

Пучок шпинату добре миємо, зрізаємо нижню частину з корінням і ріжемо основну частину чималими шматками. Якщо у вас шпинат із пачки, мити не потрібно, бо він уже готовий до використання. Пучок петрушки і невеликий пучок зеленої цибулі миємо, складаємо разом і крупно нарізаємо. З петрушки використовуємо тільки верхню частину.

Додаємо всі овочі й зелень в каstrулю з бульйоном і доводимо до кипіння. Вливаємо 2 ст. л. соняшникової олії та варимо протягом 10-15 хвилин, поки картопля не буде готова. Куштуємо та доводимо до смаку сіллю. Знімаємо з плити та даємо настоятися 20-30 хвилин. Розливаємо зелений борщ по тарілках і додаємо в кожен по одному відвареному, почищеному та розрізаному на дві частини перепелиному яйцю. Смачного!

Оладки з кабачків із йогуртовим соусом

«Усі ми з дитинства любляємо оладки з кабачків. Та дуже часто я бачу, що їх подають просто з майонезом та ще й пересмажують. Я вирішив це виправити та показати, як можна зробити цю страву смачнішою та кориснішою, — каже шеф-кухар. — Приготуймо оладки з кабачків з йогуртовим соусом із додаванням свіжої м'яти та пікантного часнику. Лише скуштуйте — і ви ніколи не захочете їсти кабачки з майонезом, це я вам гарантую».

Ідеального розміру оладки можна сформувати звичайною столовою ложкою. А смажити їх краще на пательні з антипригарним покриттям, щоб було легше перевертати. Кількість інгредієнтів у цьому рецепті розрахована на чотири порції по три чималі оладки. Вам знадобляться наступні продукти.

- Для оладок:
- * кабачок — 1 середній;
 - * яйця — 2 шт.;
 - * борошно — 7 ст. л.;
 - * сметана — 2 ст. л.;
 - * гілочки кропу — 10 шт.;
 - * олія — 7 ст. л.;
 - * сіль і перець — за смаком.
- Для соусу:
- * йогурт — 280 г.;
 - * лимонний сік — 2 ст. л.

- (за бажанням);
- * листочки м'яти — 10 шт.;
 - * часник — 2 зубчики;
 - * сіль і перець — за смаком.

Середній кабачок миємо та обсушуємо. Натираємо в миску на крупній тертці та злегка відтискаємо. Додаємо за смаком сіль та перець, 2 яйця, 7 ст. л. борошна та 2 ст. л. сметани. Промиваємо і дрібно нарізаємо 10 гілочок кропу та додаємо до кабачків. Добре перемішуємо.

Розігрівимо пару столових ложок олії на пательні. Викладаємо оладки столовою ложкою, трошки приплюскуючи, та смажимо з двох боків до золотавої скоринки. Обсмажуючи оладки, додаємо олію за необхідності. Готові оладки викладаємо на паперовий рушник, щоб він всотав зайвий жир.

Готуємо соус. Дрібно ріжемо листочки м'яти з 10 гілочок та додаємо в миску з 280 г йогурту. Далі — сіль і перець до смаку, дрібно нарізаємо часник і також додаємо. За бажанням також вливаємо 2 ч. л. лимонного соку — так соус матиме легку кислинку. Гарно перемішуємо. Подаємо гарячі оладки з нижнім соусом. Смачного!

Без м'яса, зате з овочами: пісні котлети з рису

Євген Клопотенко також ділиться смачним рецептом з «тими читачами, які дотримуються посту або й узагалі не вживають м'яса та продуктів тваринного походження». Такі котлети з рису, цибулі, моркви та зеленої чудові як на обід, так і на вечерю, якщо подати їх із салатом зі свіжих овочів або гарніром з картоплі. Їх зручно взяти з собою, використати для сендвіча або навіть приготувати з ними пісний бургер. А ще це гарний спосіб використати залишки рису. З такої кількості інгредієнтів у вас має вийти 6-8 котлет, залежно від розміру. Рецепт можна урізноманітнювати. Наприклад, додати до них картоплю: для цього потрібні їй на дрібній тертці, як на деруни, та поєднайте із «рисовим фаршем» разом із цибулею, морквою та зеленню. Отже, вам знадобляться:

Налисники з яблуками

«Буває, насмажиш смачних золотавих млинців, а от що в них загорнути? Звісно, млинці можна їсти й самостійно, поливши їх джемом або сметаною, але, щоб приготувати налисники, потрібна начинка. Тож сьогодні поділюся дуже простим, бюджетним рецептом налисників з яблуками. Для начинки вам знадобляться лише три інгредієнти, які, з великою імовірністю, вже є у вас на кухні. Такі ніжні налисники з яблуками стануть чудовим сніданком, десертом або перекусом до чаю», — коментує Євген Клопотенко.

Налисники на молоці мають нейтральний приємний смак, тож гарно поєднуються як із солодкими, так і солоними смаками, тож тут ви обмежені хіба що власною фантазією. Серед найпопулярніших класичних начинок: кисломолочний сир, перебитий занурювальним блендером з цукровою пудрою, відварене та подрібнене м'ясо (можна брати як курятину, так і свинину чи індичку), обсмажений з цибулею та спеціями фарш, шинка та твердий сир, банани з шоколадом або сметанковим кремом, обсмажені гриби, тушквана капуста. Вам знадобляться:

- Для млинців:
- * пшеничне борошно — 200 г.;
 - * цукор — 1 ст. л.;
 - * сіль — 1/2 ч. л.;
 - * рослинна олія — 2 ст. л.;
 - * молоко — 500 мл.

- Для начинки:
- * кисло-солодкі яблука — 500 г (приблизно 3 шт.);
 - * 50 г вершкового масла — 50 г.;
 - * цукор — 2 ст. л.

У велику суху миску всипаємо 200 г борошна, 1 ст. л. цукру, 1/2 ч. л. солі та перемішуємо. Додаємо до сухих інгредієнтів половину підготовленого молока — 250 мл та 2 ст. л. рослинної олії. Перемішуємо масу вінчиком. Додаємо до тіста решту молока та ще раз ретельно вимішуємо вінчиком, щоб не залишилося грудочок. Залишаємо тісто постояти 15 хв.

Змащуємо пательню кількома краплями рослинної олії, добре розігрівимо та за допомогою черпака виливаємо порцію тіста. Рівномірно розподіляємо тісто по поверхні, нахилиючи пательню вусібіч. Смажимо млинці по 1-2 хв з обох боків.

Для начинки: миємо та чистимо 500 г яблук. Вирізаємо з яблук насіннєву коробочку та нарізаємо фрукт кубиками. Викладаємо на розігріту пательню 50 г вершкового масла, чекаємо, доки воно розтане. Тоді додаємо на пательню нарізані яблука та 2 ст. л. цукру. Перемішуємо інгредієнти, накриваємо кришкою та тушкуємо на невеликому вогні 10 хв. Готову начинку перекладаємо на тарілку та залишаємо охолонути за кімнатної температури.

Тепер формуємо налисники. На кожен млинець викладаємо по 2-3 ст. л. яблучної начинки та загортаємо рулетом. Подаємо налисники теплими, зі сметаною або іншим улюбленим соусом. Смачного!

- * круглозернистий рис — 150 г (або 400 г відвареного)
- * морква — 1 шт.;
- * цибулина — 1 шт.;
- * сіль — 1/2 ч. л.;
- * гілочки петрушки — 5 шт.;
- * панірувальні сухарі — 3 ст. л.;
- * олія для смаження — 5 ст. л.

Відварюємо 150 г рису. Для цього промиваємо його під проточною водою, висипаємо в каstrулю, заливаємо 300 мл води. Доводимо воду до кипіння, зменшуємо вогонь і варимо під напіввідкритою кришкою 20 хв. Готовий рис викладаємо в окрему миску та залишаємо охолоджуватися до кімнатної температури.

Цибулину та морквину чистимо від шкірки. Цибулю нарізаємо кубиками, а моркву натраємо на тертці. Миємо 5 гілочок петрушки, висушуємо паперовим рушником та дрібно нарізаємо.

Розігрівимо пательню з 2 ст. л. олії та обсмажуємо нарізану цибулю 5-6 хв. Додаємо до цибулі потертую моркву та смажимо овочі до готовності моркви. Обсмажені овочі та нарізану петрушку змішуємо з рисом, перекладаємо масу в чашу блендера та перебиваємо до однорідності. Додаємо 1/2 ч. л. солі та перемішуємо.

Готуємо тарілку з 3 ст. л. панірувальних сухарів. Руками формуємо котлети овальної форми й кожен котлетку обвалюємо в панірувальних сухарях. Розігрівимо пательню з 3 ст. л. олії та обсмажуємо котлети до золотавої скоринки, по 2-3 хв з кожного боку. Готову страву викладаємо на паперовий рушник, щоб він вібрав зайву олію. Подаємо теплими з улюбленим соусом. Смачного! ■

«Добре, що проявили характер, бійцівські якості, чоловічу настирність та відповідальність за себе і свого партнера по команді, який отримав дві необов'язкові жовті картки».

Григорій ХАТА

На початку заплутані, але тепер зрозумілі й прогнозовані, нинішні чемпіонські перегони в УПЛ зберігають усе менше інтриги. Одвічні суперники та постійні фаворити національного чемпіонату — «Шахтар» та «Динамо» — все яскравіше демонструють свою перевагу над конкурентами. І маємо сподіватися, що на фінішній прямій ЧУ-2023/2024 бо-дай між цими командами збережеться конкуренція.

А інші претенденти на високі місця, які тривалий час формували проміжну призву трійку, після рестарту чемпіонату неабияк сповільнили свій хід. Першим різко загальмувало «Полісся», котре після зимової паузи не могло перемогти в п'яти матчах поспіль.

Відчутно скинув хід чинний віце-чемпіон — «Дніпро-1», котрий у семи матчах весняної частини ЧУ виграв лише два поєдинки (ще має чотири нічиї та одну поразку). Не вдалося зберегти легкий переможний хід і «Кривбасу», котрий у попередніх двох турах грав із суперниками вничю.

У цьому плані — вмінні перемагати — краще за інших виглядає «Шахтар». У матчі з майбутнім суперником по фіналу національного кубка, «Ворсклою», «гірники» змогли перемогти в меншості. На частя для донецького колективу, вилучення Олександра Зубкова відбулося вже після того, як команда вийшла вперед. Тож захистити переможний рахунок було не так уже й складно. «Організація захисту, дисципліна, характер, менталітет були на високому рівні», — похвалив своїх підопічних після мінімального успіху в Полтаві очільник «Шахтаря» Марино Пушич.

Характер і жагу до перемоги в минулому турі в меншості продемонстрували й динамівці. Гостюючи в Олександрії, столичні футболісти після вилучення Назарія Волошина зіштовхнулися з додатковими труднощами. Проте, за словами наставника «Динамо» Олександра Шовковського, досягти переможного результату (1:0) в непростому поєдинку його команді допомогли довгі перерви в

■ ФУТБОЛ

За себе і свого партнера

Обидва вітчизняні флагмани, попри гру в меншості, здобули гостьові перемоги в чемпіонаті країни

«Металіст-1925» Віктора Скрипника на останніх секундах врятувався від поразки у грі з «Дніпром-1».

Фото з сайту www.scdnipro1.com.ua.

матчі, що були пов'язані з повітряною тривою.

«Можливо, це зіграло нам на руку, враховуючи те, як відбувалися події на футбольному полі. Результат є. Ми мали забивати й у першому таймі, коли були для цього чудові можливості. Добре, що проявили характер, бійцівські якості, чоловічу настирність та відповідальність за себе і свого партнера по команді, який отримав дві необов'язкові жовті картки», — підсумував Шовковський.

Символічно, що лише «Динамо» та «Шахтар» у минулому, 24-му, турі змо-

гли досягти гостьових перемог. А це, без сумніву, ознака високого класу.

А от у «Дніпра-1» та «Кривбасу» виїзні поєдинки — з «Металістом-1925» та «Рухом» відповідно — не склалися. Обидва представники Дніпропетровщини завершили свої матчі миром і тепер більше оглядаються на конкурентів, що тиснуть позаду, ніж зосереджуються на поступальному руху.

«Прикро, що втратили перемогу та їдемо додому лише з одним набраним балом. З іншого боку, гра була непростата, тож одне очко — теж у скарбничку,

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 24-й тур. «Оболонь» — «Минай» — 1:1, «Олександрія» — «Динамо» — 0:1, «Рух» — «Кривбас» — 1:1, «Ворскла» — «Шахтар» — 0:1, «Зоря» — «Чорноморець» — 1:0, «Полісся» — «Колос» — 1:0, ЛНЗ — «Верес» — 1:0, «Металіст-1925» — «Дніпро-1» — 1:1.

Турнірне становище: «Шахтар» — 52 (22 матчі), «Динамо» — 48 (22), «Кривбас» — 48, «Дніпро-1» — 44, «Рух» — 40, «Полісся» — 39, «Ворскла» — 30, «Чорноморець» — 29 (23), ЛНЗ — 29, «Зоря» — 26 (22), «Колос» — 25 (23), «Олександрія» — 24 (23), «Верес», «Оболонь» — 19 (23), «Металіст-1925» — 18, «Минай» — 15 (23).

рухаємось далі. Ми з «Рухом» відносно близько в таблиці один до одного, тому все побачимо вже наприкінці сезону», — наголосив півзахисник «Кривбасу» Дмитро Хомченівський.

Неабияк засмутилися втраті очок й у «Дніпрі-1». Перемогу над харківським колективом, котрий приймав дніпрян на новенькій клубній арені першолігового «Лівого берега» в передмісті столиці й за яким уважно спостерігали президент УАФ Андрій Шевченко та головний тренер національної збірної України Сергій Ребров, підопічні Юрія Максимова втратили на останніх хвилинах, коли отримали автогол у власні ворота.

Очільник «Дніпра-1» так засмутився з підсумкового результату, що не пішов на післяматчеву пресконференцію, а його помічник Микола Іщенко заявив: «Шкода втрачати очки на останніх секундах. Бачите, головний тренер навіть не прийшов. Дуже переживає, і всі переживають за результат. Вдавалося нам гра, створювали моменти. В цілому, крім результату, можемо бути задоволені». ■

■ ТЕНІС

Перший млинець нанівець

Маючи статус фавориток, українки не змогли вперше вийти до фінальної серії Кубка Біллі Джин Кінг

Олексій ПАВЛИШ

Після того, як справами української жіночої збірної в Кубку Біллі Джин Кінг почав займатися Фонд Еліни Світоліної, очікування щодо результатів зросли. Тим паче, що команда має чи не найсильніший склад в історії з п'ятьма представницями топ-40 рейтингу.

На матчеву зустріч проти Румунії за право вперше зіграти у фінальному раунді оновленого турніру капітан Михайло Філіма викликав не всіх лідерок збірної (Марта Костюк та Ангеліна Калініна пропуская цей збір через хворобу), але зі Світоліною і Цуренко у складі команда все одно мала б перемагати. До того ж і румунки приїхали до Флориди не в оптимальному складі — без своїх головних зірок Сімони Халеп та Сорани Кирсті.

Але цього разу не склалось. Хоча перший день протистояння закінчився для нас на мажорній ноті. І Еліна, і Леся виконали завдання-максимум, принісши до скарбнички збірної перші два

очки. Здавалося, що Світоліна в матчі з 64-ю ракеткою світу Аною Богдан принесе збірній третій за ліковий бал і вирішить усі питання. Спочатку до цього все і йшло, проте у першій партії українка не «закрила» сет за рахунку 4:1, програвши 5 геймів поспіль.

У другому сеті колишня третя ракетка планети вирівняла становище, але на третю партію сил уже відверто не вистачало, та й Богдан показала феноменальну фізичну готовність у тригодинному трилері. За схожим сценарієм пройшов і поєдинок Цуренко проти Жаклін Крістіан. У першому сеті Леся не залишила жодних шансів молодшій суперниці, але надалі румунка грає все краще, замучивши українку ударами під сітку.

Тож долю поєдинку мав вирішити останній парний матч, на який Філіма виставив досвідчених і зіграних парниць Людмилу і Надію Кіченюк. А от капітан збірної Румунії Хорія Текау змінив свої стартові плани, поставивши у пару Крістіан і Богдан, які перед цим відбігали по три годи-

ни. Варто нагадати, що сестри Кіченюк, які перед приїздом у збірну стали фіналістками турніру WTA 500 у Чарльстоні, ще жодного разу не вигравали п'ятий вирішальний матч у збірній. Так вийшло і цього разу — Люда і Надя виглядали розгубленими, а румунки на куражі не залишили їм жодних шансів — 6:2, 7:6.

Таким чином, українки вперше в історії програли матчеву зустріч, у якій вели 2:0 після першого дня. Крім цього, з 2022 року збірна не може виграти два матчі поспіль у командному турнірі. Остання переможна серія була у 2020-2021 роках, коли наші тенісистки виграли чотири матчі поспіль.

«Звісно, не все вдалося, є розчарування. Але рухаємось далі. Наступного разу буде краще та сильніше. Пишаюся виступати під українським прапором. Дякуємо всім за підтримку», — прокоментувала результат лідерка збірної Світоліна.

Після прикрої поразки від румунки збірна у листопаді зіграє у плей-оф та спробує залишитися на етапі кваліфікації на наступ-

Українки вперше в історії програли матчеву зустріч, у якій вели 2:0 після першого дня.

Фото: Великий теніс України.

ний сезон. І в разі досягнення успіху — знову поборотись за фінальний раунд Кубка Біллі Джин Кінг через рік.

Далі ж на наших тенісисток у контексті збірної чекає Олімпіада-2024. За словами Філіми, у Парижі планують зіграти Костюк, Ястремська, Світоліна, Цуренко та Калініна. «Усі п'ятеро хочуть зіграти на Олімпіаді, вона стоїть у них у календарі виступів. Це найтитулованіші змагання в спортивному світі, тому вони будуть готуватися. Ми маємо всі шанси боротися за медаль: дівчата набирають оберти. Якщо взяти виступи цьогогоріч, то і на Australian Open були класні результати, і сестри

Кіченюк у парі завжди дуже непогано грають, можуть здолати будь-кого», — поділився очікуваннями капітан команди. ■

■ ОГолошення

Втрачений додаток до диплома бакалавра номер додатка А №755892, виданий 15 лютого 2003 року реєстраційний номер 310 на ім'я Мілько Юлії Володимирівни Донбаською державною академією, вважати недійсним.

* * *

Втрачений атестат про середню освіту АО 007243 від 21.06.1994 року, виданий середньою школою N194 м. Києва на ім'я Буханевич Андрій Іванович, вважати недійсним.

ТАКЕ ЖИТТЯ

Шляхи Меган і Гаррі розходяться

Стало відомо про плани принца та герцогині

Їхні дві дороги, ймовірно, розійшлися.
Фото з сайту radiosvoboda.org.

Марія НЕВЗГЛЯД

Уже давно ходять чутки про проблеми у стосунках Меган Маркл і принца Гаррі. Навіть астрологи та психологи передрікали неминуче розлучення подружжя. Однак якщо раніше це були лише прогнози і спірні міркування, то тепер з'явився аргумент.

Як стало відомо, Гаррі і Меган обрали в своєму подальшому житті різні шляхи, які, з великим ступенем імовірності, призведуть до чвар та відчуження. Їх робочі відносини зазнають краху, що підтверджує королівська експертка Данієла Ельзер. Хоч би як намагалося подружжя створити враження ідеальної гармонії в сім'ї, насправді це не так.

Віднедавня принца та його дружину часто бачать порізно. І якщо 2023 року вони разом працювали над спільними проектами, тепер кожен із них займався тим, до чого лежить душа.

Як було оголошено днями,

принц і герцогиня після низки невдалих спроб займатися разом однією справою вирішили розділитися. Меган захотіла зайнятися суто жіночим проектом — документальним телешоу, в якому вона збирається приділити особливу увагу кулінарії та садівництву. А принц вирішив направити свої зусилля на створення серіалу на спортивну тему — про світ професійного кінного полю. Гаррі, який і сам із захопленням займається цим видом спорту вже не одне десятиліття, з нетерпінням чекає на початок роботи. Як уже стало відомо, він має в рамках цього проекту багато роз'їжджати світом (зрозуміло, без Меган, яка тим часом буде завантажена роботою вдома, в Каліфорнії).

Ельзер каже, що такий поділ інтересів створює «Берлінську стіну» між подружжям. Королівський експерт назвала такі внутрішньосімейні стосунки «робочим розлученням».

Меган і Гаррі неминуче прово-

дитимуть разом усе менше часу, а їхні інтереси та коло спілкування розходяться все більше. Ймовірність того, що вони зможуть зберегти свій шлюб у довгостроковій перспективі, на думку більшості психологів, вкрай мала.

Тим часом експерти вважають вельми примітним те, що принц із герцогинею вирішили змінити напрям своєї діяльності, принаймні на словах. А вже досі вони обоє фактично заробляли на життя тим, що поливали брудом королівську родину. Однак останнім часом їхні постійні нападки на родичів Карла III перестали викликати колишній інтерес у публіки. І Меган із Гаррі, мабуть, зуміли зробити з цього правильні висновки. Можливо, на їхнє рішення про зміну напряму діяльності вплинула складна ситуація — в самого монарха та його невістки Кейт Міддлтон виявлено онкологічні захворювання. І висувати проти них свої нові звинувачення в такій ситуації було б просто непристойно. ■

ПОГОДА

18–19 квітня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, невеликий дощ. Вітер південно-східний із переходом у південно-західний, 1–4 м/с. Температура вночі +11...+15, удень +7...+14. Післязавтра вночі +6...+7, удень +8...+9.

Курорти Карпат: хмарно, дощ зі снігом.

Славське: вночі 0...+1, удень +2...+4.

Яремче: вночі +2...+3, удень +3...+5.

Міжгір'я: вночі +2...+3, удень +3...+5.

Рахів: вночі +3...+4, удень +2...+5.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

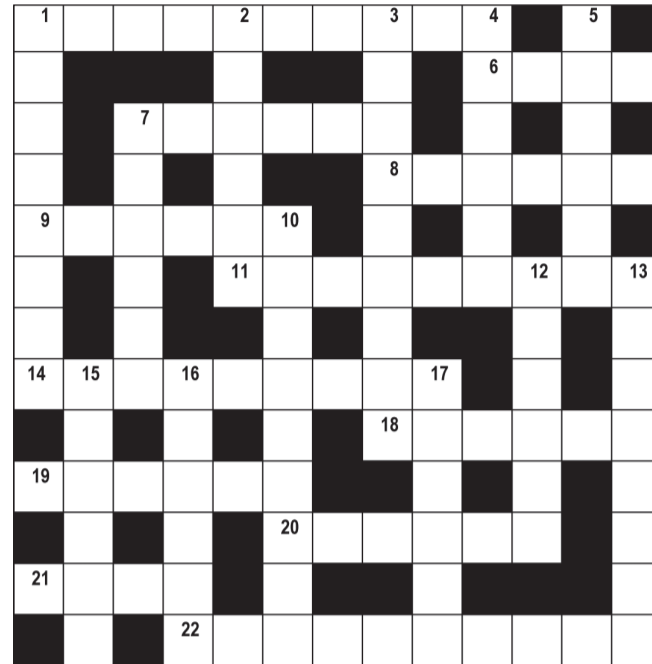
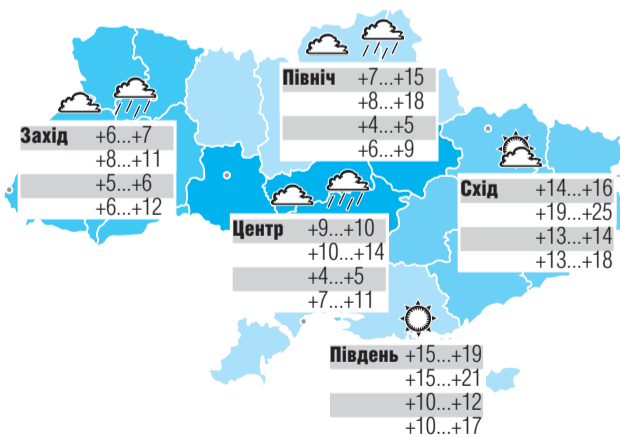
дощ

сніг

дощ, гроза

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №16

По горизонталі: 1. Експрезидент Грузії, якого затримали в рідній країні. 6. Уявна пряма лінія, навколо якої обертається Земля. 7. Велика кістка. 8. Міцний алкогольний напій на основі екстракту полину. 9. Столиця Хорватії. 11. Друге за величиною місто Узбекистану. 14. Еластичний килимок, втиканий пластмасовими або металевими шипами, який використовують у нетрадиційній медицині. 18. Колишня столиця колишньої Бірми. 19. Тропічне дерево, з якого добувають ароматну ефірну олію та червону фарбу. 20. Повільний темп у музиці. 21. Окультурений ліс. 22. Проходження майбутніми фахівцями виробничої практики для набуття досвіду й оволодіння фахом.

По вертикалі: 1. «Он зоря покотилась, то гірка покотилась... небесна. Так, ... то впала». (Леся Українка). 2. Запальний процес, налив. 3. Працівник банку, який перевозить гроші або коштовності. 4. Український композитор, автор пісень «Червона рута» та «Водограй».

Кросворд №15 від 10 квітня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Веде чоловік ведмедя по базару. В нього питають:
— Що ти тут робиш?
— Та от, шукаю того негідника, який мені минулого року хом'ячка продав.

Дзвонить телефон. Господина знімає трубку, а там п'яний мужик:
— Алло, скажіть, я з вами по телефону розмовляю?
— Ні, блін, по телевізору!
— Господи! Прямий ефір, а я в трусах!

Перше вересня, перший клас. Вчителька каже:
— Діти, ви прийшли в школу. Тут потрібно сидіти тихо, а якщо щось хочете запитати — підніміть

руку.
Вовочка тягне руку.
— Ти щось хочеш запитати, Вовочко?
— Ні, просто перевіряю, як працює система.

Страшилка на ніч: «Баю-баю-баю, не лягайте скраю, прийде дядечко Бабай і відключить вам вай-фай».

Шеф на зборках:
— Шановні колеги! Хто з вас у цьому році швидше за всіх виконає план, той отримає від мене шоколадку!
— Шеф, нам би зарплату.
— Так, починається! Я вже купив шоколадки!

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009015 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 72
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини
Тираж 58168